

Kòkòbì ãlu ni Páulũ ní sǐ sěe 'bá Kōrínító vé rĩ pi ní rĩ Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ãlũngará

Páulũ sǐ kòkòbì 'dĩri sěe 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí Kōrínító gá rĩ pi ní, Kōrínító ri kǔrú ãmbúgú ãngũ Gĩrĩkĩ vé rĩ agá. Páulũ ùlũ ú'dúkọ Múngú vé rĩ Kōrínító agá 'dǎlé aga ílĩ ãlu rá (Ẹzĩ 18), 'bá kárakarà ẹ'yĩkĩ Yēsũ ri rá. 'Bo Páulũ kǎ fũú kǔrú Kōrínító vé rĩ agásĩ, tã ùnjĩ ùnjĩ ni pi gǒkĩ ífĩ 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ãsámvú gé, sě Páulũ ní kòkòbì 'dĩri sǐzú sězú kọpi ní ãnĩ, tã ùnjĩ 'dĩ'bée ã de rĩ kọpi ãsámvú gé sǐ rá.

Kòkòbì 'dĩri agá, Páulũ ùlũ kǐnĩ, 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ríkí dǒ ĩ acoó riĩ ãgátá gǎá ĩ ãsámvú gé sǐ, ĩri ùnjĩ (cápĩtã 1-4). Páulũ 'yo kọpi ã urukọ ní tã ùkpó ùkpó kǐnĩ, lě kọpi ã ríkí ọwũ 'bǎá sũ 'bá Múngú ri nĩ'bá kuyé rĩ pi tĩni ku (cápĩtã 5-6). Ímbá kọpi ní lẹtĩ 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ní adrizú ìvé ùkú pi be rĩ, ùkú rĩ pi ní adrizú ìvé ãgǒ pi be rĩ, ãzini tã kọpivé 'bẹtĩ ãsámvú gé rĩ (cápĩtã 7). Ímbá kpá kọpi kǐnĩ, kọpi dǒ 'bá ri'bá múngú ĩ ní údé drĩ sǐ rĩ ñnjĩ'bá rĩ pi ãsámvú gé, lě tã kọpi ní 'oó rĩ ẹ i'da lǔzú kǐnĩ, ádarú kọpi 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí ni pi, ãzini kọpi kádǒ riĩ ĩ úmú, lě ẹ i'da lǔzú kǐnĩ, ádarú kọpi ri Múngú ri ñnjĩ. Páulũ ímbá tã Índrĩ Uleteré rĩ ní kọpi ní ùkpó sězú rĩ, agaápi rá rĩ, tã lěngará vé rĩ (cápĩtã 13), ã ko rĩ kọpi ẹ ãzã, kọpi ẹ ñnjĩkĩ rĩ Múngú ri

ānī ĩnĳĩnĳĩ, āzini kōpi ā adrikí rí ānī 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí ni pi rú. Lũ kōpi ní kĩnĩ, Kúrísítō ní íngá gōó ídri rú drāngará gálésíla gí rĩ sī, kōpi nĳíkí rá 'yozú kínĩ, Múngú ri kpá úmvúlésĩ sē 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi íngá gōó ídri rú rá.

Páulũ sē mōdó

¹ Ma Páulũ 'i, Múngú ĩpē ma adrií 'bá Kúrísítō Yēsũ vé áyúáyũ ni rú, 'bá sĳíkí kōkōbĳí 'dĩri sēé 'bá ógúpĳi Sōsĳiténĩ Yēsũ ri ẹ'yĩ'pi gí rĩ be.

² 'Bá sĳíkí sēé ĩmi 'bá Múngú vé kánísā Kōrínítō agá rĩ pi ní, Múngú ũpē ĩmi adrií 'bá ívé ni uletere ni pi Kúrísítō Yēsũ ā tā sī, sũ ĩri ní 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ũpēé vūrā gá sī céré rĩ tĳĩnĳi, Yēsũ Kúrísítō ri kōpivé Úpí, āzini 'bávé Úpí.

³ Ẹsĳí múké, āzini tākĩri 'bá Ẹtépĳi Múngú vé rĩ, āzini Úpí Yēsũ Kúrísítō vé rĩ ā adri ĩmi be.

Páulũ sē ōwō'dĩfō Múngú ní

⁴ Ụ'dú céré ma ri ōwō'dĩfō sē Múngú ní ĩmi tā sī, ā'diātāsĳyā ĩri ní ĩmi ní ẹsĳí múké sēé, ĩmi ní Kúrísítō Yēsũ ri ẹ'yĩ' gí rĩ sī. ⁵ ĩmi ní adrií Yēsũ Kúrísítō agá rĩ sī, Múngú sē ĩmi ní tā rĩ pi ārēvú céré gí, sē ĩmi ní tā nĳngará, sē ĩmi ri átá múké. ⁶ 'Dĩri lũ 'yozú kínĩ, tā Yēsũ Kúrísítō vé 'bá ní ũlũú ĩmi ní rĩ tā áda. ⁷ ĩmi ní rizú 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō ri ũtēngará gá, Múngú sē ĩmi ní fēfē Índrĳi Uletere rĩ vé rĩ gí, ĩmi ĳsúkĳí rĳí ũkpō ẹzĳí ívé rĩ pi ngazú ānĳí. ⁸ ĩri sē ĩmi adri ũkpó ũkpó cĳmgbá cazú ụ'dú ụdũ vé rĩ gé, ē ĳsúkĳí rĳí ĩmi ũnĳĳkānyā ākó ụ'dú 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō ní ĳgōzú rĩ gé. ⁹ Múngú zĳí ĩmi, ĩmi úmúkĳí rĳí ĩmi

adrií ívé Mvá Yēsũ Kúrísítō 'bávé Úpí be trų, ĩri
 ęsí 'bã tã 'í ní lęé 'oó rĩ 'du nga rá.

Kānísã agá lę ã adrikí trų

¹⁰ Má ędrípĳi má ọmvúpĳi, á mã ĩmi 'bávé Úpí
 Yēsũ Kúrísítō ã rų sĳ, lę ĩmi yĳkĳ ĩmi yĳyĳ, ĩmi
 acokĳ ĩmi ku, ĩmi úmúkĳ ĩmi adrií ngá ălu, yĳkĳ be
 ălu, lę ĩmivé tã ũsŕngará ã adri ngá ălu. ¹¹ Má
 ędrípĳi má ọmvúpĳi, má ĳsú ũ'dúkọ 'bá adri'bée
 Kĳlőé vé ăngá rĩ pi vúgá kĳnĳ, ĩmi ri ăwã ĩmi
 ăsámvú gé sĳ ăwăwă. ¹² ĩmi ăsámvú gé 'dĳgé,
 'bá ųrukọ ri 'yo, "Ma 'bá Páŭlũ vé ni," ųrukọ'bée
 ri 'yo, "Ma 'bá Āpólō vé ni," ųrukọ'bée ri 'yo,
 "Ma 'bá Kéfã* vé ni," ųrukọ'bée ri 'yo, "Ma 'bá
 Kúrísítō vé ni."

¹³ Kúrísítō aco nyo 'i rá? Ma Páŭlũ rų, gbăkĳ
 nyo ma peĳi alambaku sĳgé ĩmi tã sĳ rá? Sĳkĳ
 nyo ĩmi ní bătízĳmũ mâ rų sĳ rá? ¹⁴ Ma őkŵđđfô
 sĳ ămbúgú, ă'diătăsĳyă á sĳ mâ bătízĳmũ ĩmi ní
 kuyé, á sĳ 'yęná bătízĳmũ rĩ Kŭrĳsĳpŵ pi ní Găyŵ
 be, ¹⁵ 'bá ăzi ícŵ 'yoó kĳnĳ sĳkĳ ĩmi ní bătízĳmũ
 mâ rų sĳ 'dĳni ku. ¹⁶ (Ădarú, á sĳ kpá bătízĳmũ
 'bá Sĳtĳfănăsĳ vé ăngá rĩ pi ní rá, 'dĳri ã vŭdrĳ
 gé, á nĳ kuyé đŵ á sĳ bătízĳmũ 'bá ăzi ní rá.)
¹⁷ Kúrísítō ĳpĳ ma ĳmŭ bătízĳmũ sĳé kuyé, ĳpĳ ma
 ĳmŭ ũ'dúkọ múké Mŭngú vé rĩ ũlũú, 'bo ũ'dúkọ
 múké má ní ũlũú rĩ, mã ũlũ té đŵ tã nĳngará
 mávé rĩ sĳ ĩmi úbészú, ĩmi ní Yēsũ ri ę'yĳzú ăni,

* **1:12** 1:12 Kéfã: 'Bá Kéfã 'dĳri Sĳmŵnă Pĳtĳrŵ 'i. ĳrivé rų Ębĳrĳ
 tĳ sĳ Kéfã, Gĳřĳkĳ tĳ sĳ Pĳtĳrŵ.

ĩri té lū kínĩ drāngárá Kúrísítō vé peṭi alambaku†
sígé rĩ ẹ̀zị ǎkó, ícó ǎngũ paá ku.

Ūkpō Múngú vé rĩ ǎzini úmĩ ĩrivé rĩ

¹⁸ Kúrísítō vé drāngárá peṭi alambaku sígé rĩ
vé tã ĩ ní átá rĩ índré 'bá úmvúlésĩ fi' 'bá drāngárá
'dání'dání rĩ agá rĩ pi vúgá 'dǎá tã azakaza vé ni,
'bo 'bá ĩ ní paá gí nǒ'bée, drāngárá Kúrísítō vé rĩ
i'da ũkpō Múngú vé ǎngũ pazú rĩ. ¹⁹ Síkí Búkũ
Múngú vé rĩ agá kínĩ,

“'Bá 'yo'bá kínĩ ĩ úmĩ be 'dĩ'bée, ma úmvúlésĩ sē
kòpivé tã nīngárá ri ǎvĩ kòpi drīgέ sĩ rá,
ǎzini ma sē kòpivé úmĩ ri ábá rá.”

²⁰ 'Bá 'yoópi kínĩ 'i úmĩ be rĩ íngǎá? 'Bá 'yoópi
kínĩ 'í nĩ tã ambamba rĩ íngǎá? 'Bá vũ drīgέ
nǒgó 'yoópi kínĩ 'í nĩ átángá átá be ambamba rĩ
íngǎá? Múngú sē nyo 'bá úmĩ be vũ drīgέ nǒgó
rĩ pi vé úmĩ ícá azakaza rú gí kuyé? ²¹ Múngú
ri úmĩ be, lē 'bá vũ drīgέ nǒgó rĩ pi ǎ nĩkí 'i áamá
úmĩ ĩvé rĩ sĩ ku. 'Bá tị 'bá ní sēé azakaza rú rĩ
ẹ̀'yĩ'bá rá rĩ pi, Múngú pa kòpi rá. ²² Yǎhúdĩ
rĩ pi lēkí tã ǎyǎzú ǎyǎyǎ ni ndreé, Gĩrĩkĩ rĩ pi
lēkí ĩvé rĩ tã nīngárá ịsú. ²³ 'Bo 'bá ri Kúrísítō
vé gbāngárá peṭi alambaku sígé rĩ vé tã ũlũ,
tã ni sē Yǎhúdĩ rĩ pi ẹ̀ ẹ̀sị ve ǎnĩ rá, ǎzini 'bá
adri'bá Yǎhúdĩ rú ku rĩ pi kínĩ tã 'dĩri azakaza
vé ni. ²⁴ 'Bo Yǎhúdĩ, ǎzini Gĩrĩkĩ Múngú ní zịĩ rĩ
pi nĩkí rá 'yozú kínĩ, drāngárá Kúrísítō vé rĩ i'da
ũkpō Múngú vé rĩ, ǎzini i'da úmĩ Múngú vé rĩ.

† **1:17** 1:17 Peṭi alambaku: 'Bá Rómā vé rĩ pi ri 'bá tã 'o'bá ũnjí
rĩ pi gbā mūsúmá rĩ sĩ peṭi alambaku sígé, ĩri sá 'dụ ǎco kòpi ịbí
drā ndō, kòpi ịzǎngá nya ambamba drāngárá rĩ gé. **1:19** 1:19
Ịsáyā 29:14

²⁵ Múngú vé tã ã índré dō kú 'bá rĩ pi miłé gá azakaza rú drãããsĩyã, ãrivé tã ñĩngará ndẽ 'bá rĩ pi vé rĩ rá. Tã Múngú ní 'oó rĩ ã índré dō 'bá rĩ pi miłé gá ũkpõ ãkó drãããsĩyã, ãrivé ũkpõ ndẽ 'bá rĩ pi vé rĩ rá.

²⁶ Má édrípĩi má ómvúpĩi, lã ãmi ũsũkĩ ãmivé adringará ótú Múngú ní ãmi zizú rĩ gé 'dãri. 'Bá nyõõkú ñõri vé rĩ pi ũsũkĩ kĩnĩ ãmi ãsãmvú gé 'dĩgé, 'bá tã ñĩ 'bá rĩ pi adrikĩ tré ku, 'bá ũkpõ be rĩ pi adrikĩ tré ku, ãzini 'bá ã ní ãñjĩ ãñjĩ rĩ pi adrikĩ tré ku. ²⁷ 'Bo Múngú ũpẽ 'bá adri 'bá azakaza rú nyõõkú drĩgé ñõgó rĩ pi, ã sã rĩ drĩnjá 'bá 'yo 'bá kĩnĩ ã úmĩ be rĩ pi ní. Múngú ũpẽ 'bá ũkpõ ãkó nyõõkú drĩgé ñõgó rĩ pi, ã sã rĩ drĩnjá 'bá ũkpõ be nyõõkú drĩgé ñõgó rĩ pi ní. ²⁸ Múngú ũpẽ 'bá ã ní ãndreé kuú èzĩ ãkó nyõõkú drĩgé ñõgó rĩ pi, ãzini ã ní rĩi ideéde rĩ pi, tã 'bá vũ drĩgé rĩ pi ní 'duy 'bãã tã ãmbúgú rú 'dĩri ã ícã rĩ èzĩ ãkó, ²⁹ ã sã rĩ 'bá ãzi ã íngú rĩ 'i Múngú èndrẽtĩ gé ku. ³⁰ Múngú sã ãmi adrii Kúrísitõ Yèsũ agã ñĩ, ã'diãtããsĩyã ãpẽ Kúrísitõ rĩ ímũ 'bã paá, ãzini ímũ 'bá ní úmĩ tã ñĩngará vé ñi sãé, ã'yĩ 'bã adrii pĩrĩ Múngú èndrẽtĩ gé, sã ñõni 'bã ícãkĩ uletere gĩ. ³¹ Sũ ã ní sĩi Búkũ Múngú vé rĩ agã rĩ tĩnĩ kĩnĩ, "'Bã rĩ lã dõ 'i íngú, lã ã íngú 'i tã Úpĩ ní 'oó 'í ní rĩ sĩ."

2

¹ Má édrípĩi má ómvúpĩi, má ní ándúru mužú ú'dúkó Múngú vé rĩ ũlũzú ãmi ní rĩ gé, má átã tã

ũkpó ũkpó fiípi ĩmi drĩgé ku ni mávé tã n̄ngará sī kuyé. ² Ā'diātāsīyā á 'bã ma kú sũ 'bá tã n̄ipi kuyé ni t̄iñi, á ri 'yéná Yēsũ Kúrísítō vé tã ũlũú, āzini tã ĩ ní ĩri gbāzú peṭi alambaku sígé rĩ vé tã ũlũú. ³ Má kã caá ĩmi vúgá 'd̄ilé, má ícá kuú ũkpõ ākó, ũrĩ fũ ma, mã rú'bá ri yāáyā. ⁴ Tã má ní átá, āzini t̄i má ní ũlũú ĩmi ní rĩ, adri 'yozú kínĩ á n̄i tã ambamba, āzini ma ri ĩmi úbé yā 'd̄íni ku, 'bo á ri tã rĩ ũlũú ũkpõ Índri Uletere rĩ vé rĩ sī, ⁵ ĩmi 'bākí rí éṣi tã n̄ngará 'bá áda vé rĩ drĩgé ku, ĩmi 'bākí rí éṣi ũkpõ Múngú vé rĩ drĩgé.

Tã n̄ngará Múngú vé rĩ

⁶ 'Bã ri átángá tã n̄ngará vé rĩ átá 'bá ẽ'yĩngará be ũkpó ũkpó rĩ pi āsámvú gé, 'bo tã n̄ngará 'd̄iri adri 'bá nyõókú drĩgé nõgó rĩ pi vé ni kuyé, dõku adri tã n̄ngará 'bá āngũ rú'bá nyõókú drĩgé nõgó ímú'bá ũdrã'bée ũdrãdrã rĩ pi vé ni kuyé. ⁷ 'Bã ri Múngú vé tã n̄ngará ĩri ní zũú kuú mūdũmūdũ rú, 'bá āzi ní n̄i kuyé 'd̄ari vé tã ũlũ. Múngú ũsũ tã n̄ngará 'd̄iri vé tã kú ñnogósí ñsú gbi drĩ vũ rĩ kuyé, tã n̄ngará 'd̄iri sē 'bã ímú ñngará ñsú rá. ⁸ 'Bá āngũ rú'bá vũ drĩgé nõgó rĩ pi n̄íkí tã n̄ngará 'd̄iri áamá kuyé, k̄opi ã n̄íkí té dõ rá, k̄opi ícókí té Úpí ĩ ní rií ñngungũ 'd̄iri gbãá peṭi alambaku sígé ku. ⁹ 'Bo sũ ĩ ní s̄i Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ t̄iñi,
 “Tã Múngú ní útú 'bá 'i lē'bá rá rĩ pi ní rĩ,
 'bá āzi ndre kuyé,
 'bá āzi yì kuyé,
 tã ni fi 'bá āzi drĩgé kuyé.”

10 'Bo Múngú i'da 'bá ní tã 'dĩri ũkpõ Índrí Uletere rĩ vé rĩ sĩ. Índrí Uletere rĩ, ĩri tã rĩ pi ārēvú i'da céré āmvé, ĩri Múngú vé tã ũzũzũ rĩ i'da āmvé. 11 'Bá āzi ícó tã 'bá āzi ní rií ũsũú 'í ẹsị agá 'dǎlé rĩ n̄ĩ ku, 'yẹnǎ 'dĩpa n̄ ĩngá n̄. ĩri kpá adri sũ 'dĩri t̄n̄i, 'bá āzi ícó tã Múngú vé rií ũsũú rĩ n̄ĩ ku, 'yẹnǎ Índrí Múngú vé rĩ tã Múngú ní rií ũsũú rĩ n̄ĩ áamá n̄. 12 Tã 'bá ní rií ũsũú rĩ adri sũ 'bá nyọọkú dr̄igé nōgó rĩ pi ní rií ũsũú rĩ t̄n̄i ku, Índrí 'bá ní rizú tã ũsũzú rĩ íbĩ ĩngá Múngú vúgálésĩ, ĩri sē 'bá ícó ngá Múngú ní sēé 'bá ní píriini rĩ pi n̄ĩ áamá ānĩ rá. 13 Tã 'bá ní rií átá rĩ, 'bá úmĩ be ni ímbá 'bá ní n̄ĩ kuyé, Índrí Múngú vé rĩ ímbá 'bá ní n̄ĩ. Índrí ālu ālu 'dĩri sē 'bá ri ú'dúkó tã áda vé rĩ ũlũ 'bá rĩ pi ní.

14 'Bá Índrí Múngú vé rĩ ní fií ẹsị ni agá kuyé rĩ, ā'yĩ tã Índrí rĩ ní ímbá rĩ ku, ā'diātāsīyā ĩri índré ĩri ní tã azakaza vé ni, tã rĩ fi dr̄i ni gé 'dǎá ku, ā'diātāsīyā Índrí Uletere rĩ tã 'dĩ'bée vé ífífí i'da n̄. 15 'Bá Índrí rĩ ní fií ẹsị ni agá gí rĩ, ĩri ícó tã Múngú vé rĩ n̄ĩ áamá rá, 'bo 'bá āzi ícó tã ĩri ní n̄ĩ áamá 'dĩri n̄ĩ áamá ku.

16 “Ā'di n̄ĩ úmĩ Úpí Múngú vé rĩ rá n̄
'yozú kínĩ 'i ícó ĩri ímbá rá?”

'Bo 'bávé úmĩ sũ Kúrísítō vé rĩ t̄n̄i.

3

Lē ã ngakí ẹzị Múngú vé rĩ tr̄ú

1 Má ẹdríp̄ií má ọmvúp̄ií, ĩmi ri tã 'o sũ 'bá nyọọkú n̄ri vé rĩ pi ní rií 'oó rĩ t̄n̄i, sē má ní rizú

átázú ĩmi ní sũ 'bá Índrí ní fí kôpi ẹsì agá kuyé ni pi tịni ãní. ĩmivé adringára Kúrísítō agá rĩ gé, ĩmi índrékí sũ ùdẹjá tịni. ² Má úcé ĩmi lé sĩ, adri 'yozú kínĩ ínyá sĩ kuyé, ã'diātāsīyā ĩmi ícókí drĩ ínyá nyaá ku. Ádarú ĩmi ícókí drĩ kuyé. ³ ĩmi drĩ ri tã nyọ̀ókù nōri vé rĩ 'dụ nga. ã'diātāsīyā ĩmi ãsámvú gé sĩ, ọ̀gúpì ã tã ri 'de ọ̀gúpì ẹ ẹsì agá ùnjí, ãzini ĩmi ri ãwāwā. 'Dĩri lū 'yozú kínĩ Índrí rĩ ású drĩ ĩmi kuyé, ĩmi ri tã 'o sũ 'bá nyọ̀ókù nōri vé rĩ pi ní rií 'oó rĩ tịni.

⁴ ĩmi ãsámvú gé, 'bá ụ̀rukọ ri 'yo, “Ma 'bá Páũlũ vé ni,” ụ̀rukọ ni pi ri 'yo, “Ma 'bá ãpólõ vé ni.” ĩmi nyo ri tã 'o sũ 'bá nyọ̀ókù nōri vé rĩ pi ní rií 'oó rĩ tịni kuyé? ⁵ ãpólõ ri 'bá íngóni ni? Páũlũ ri 'bá íngóni ni? 'Bá 'dĩ'bée átí'bá Múngú vé ni, Múngú sē 'bá kokí ĩmi ìzā Úpí ri ẹ'yìzú nĩ. Úpí sē 'bá ãlu ãlu ní ẹzì nĩ. ⁶ Á sa úri rĩ nĩ, ãpólõ ri úri rĩ ùsũú yìi sĩ nĩ, 'bo Múngú sē úri rĩ dụú nĩ. ⁷ 'Bá úri rĩ saápi rĩ pi, 'bá úri rĩ ùsũúpi yìi sĩ rĩ be, tã kôpi ní 'oó rĩ adri tã ãmbúgú rú kuyé, 'bo Múngú sē úri 'dĩ'bée dụú nĩ. ⁸ 'Bá úri saápi rĩ pi, 'bá úri rĩ ùsũúpi yìi sĩ rĩ be, ẹzì kôpi ní ngaá rĩ ãlu rĩ. ĩ ímù 'bá ãlu ãlu ùfě ẹzì ìri ní ngaá rĩ sĩ. ⁹ 'Bá ri ẹzì nga Múngú ní, ĩmi ọ̀mvú Múngú vé ni, ãzini ĩmi jó Múngú ní rií sịi rĩ.

¹⁰ Múngú 'bã ẹsì múké má ní, sē má ní úmĩ jó rĩ ã ndụú ã'bázú ãní múké múké, nóni 'bá ãzi ri jó rĩ sị má ní ndụú ni ã'bāá 'dĩri drĩgé. 'Bo 'bá jó rĩ sịpi rĩ ã ndre múké, ã sị jó rĩ múké múké. ¹¹ 'Bá ãzi ícò gōó jó ãzi ã ndụú ã'bāá dđi ku, ã'diātāsīyā jó ã ndụú ĩ ní ã'bāá gí rĩ, ìri Yẹsũ Kúrísítō 'i. ¹² 'Bá

ãzi sị dō jó ĩ ní ndũyú ni ã'bãá 'dĩri drĩgé dábũ sị, aya ógú'bá ógú'ogũ ni pi sị, írã ãjẽ be ãmbúgú ni pi sị, peṭi sị, áse sị, ¹³ kãdō muṣú caá ú'dú tá lizú rĩ gé, ĩ 'bá ãlu ãlu vé ẽzị i'da rá, ã'diãtãsiyã ú'dú 'dãri gé, ãci ri ímú tá rĩ i'da nĩ, ĩ ímú 'bá ãlu ãlu vé ẽzị ĩri ní ngaá rĩ ụ'bĩ ãci sị, dō ĩrivé ẽzị ngaá rĩ íngóni. ¹⁴ 'Bá jó sịpi rĩ vé jó ve dō kuyé, ĩ ímú ĩri ũfē rá. ¹⁵ 'Bo 'bá jó sịpi rĩ vé jó ve dō rá, ísú ngá ãzi ku. ĩ 'bá jó sịpi rĩ pa rá, 'bo ĩri adri sũ 'bá ápápi ãci agásĩ rĩ tịni.

¹⁶ ĩmi nĩkí 'yozú kínĩ ĩmi jó Múngú vé ni, Índrí Múngú vé rĩ ri adri ĩmi agá 'dĩni kuyé? ¹⁷ 'Bá rĩ ũṅō dō jó Múngú vé rĩ arí vūgá, Múngú ri ímú ĩri ĩrĩnã ũnjí ũnjí, ã'diãtãsiyã jó Múngú vé rĩ, ĩri uletere, ĩmi jó Múngú vé ni.

¹⁸ Lē 'bá ãzi ã ũ'bã 'i mị ũgōgōlé rú ku. 'Bá rĩ kínĩ dō 'i nị tá vū drĩgé nōgó rĩ ambamba, lē ã 'bã 'i adrií azakaza rú, ã újá rí 'i adrií 'bá tá nịpi ni. ¹⁹ ã'diãtãsiyã tá nĩngára nyōōkú nōri vé rĩ, ĩri tá azakaza vé ni Múngú ẽndrẹti gé. Sịkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kínĩ, “'Bá 'yo' 'bá kínĩ ĩ nịkí tá ambamba rĩ pi, Múngú ri kōpi mbã urụ ìvé tá nĩngára ambamba 'dĩri ã tá sị.” ²⁰ Búkũ Múngú vé rĩ 'yo kpá 'dĩni kínĩ, “Úpí nị rá 'yozú kínĩ kōpivé tá nĩngára 'dĩri ẽzị ãkó.” ²¹ Kúru lē 'bá ãzi ẽ íngú 'i tá 'bá ãzi ní rií 'oó rĩ sị ku! Ngá rĩ pi ãrēvú céré ĩmivé ni. ²² Í'dózú Páulũ 'i, Āpólō 'i, Kéfã ĩ ní zị Pétēró 'i, vū nōri, ídri rĩ, drã rĩ, lókí ãndrũ rĩ, ãzini lókí drúzị rĩ, nga 'dĩ'bée ãrēvú

céré ĩmivé ni, ²³ ĩmi 'bá Kúrísítō vé ni, Kúrísítō ri Múngú vé ni.

4

Kúrísítō vé 'bá áyúáyũ rĩ pi átí' bá

¹ Kúru lē 'bá rĩ pi ā nĩkí 'yozú kínĩ 'bâ átí' bá Kúrísítō vé ni, sēkí 'bá ní ẹzĩ, 'bâ ri tā Múngú vé 'i zũ̀pì kú mūdũmūdũ rú rĩ ũlũ. ² 'Bá ĩ ní ẹzĩ sēé drĩ ni gé rĩ, lē ā adri 'bá ẹzĩ ĩ ní sēé drĩ ni gé rĩ ngaápi pĩrĩ ni. ³ ĩmi átákí dō mávé tā ũnjĩ, dõku 'bá tā liĩpi rĩ átá dō mávé tā ũnjĩ, má ũsũ mâ drĩ ni gé ku. Má ícó mávé tā liĩ ũgõgõlé rú ku. ⁴ Má ũsũ tā má ní 'oó rĩ pĩrĩ, 'bo ícó lũũ 'yozú kínĩ ma tā ākó 'dĩni ku. Úpí ri mávé tā li nĩ. ⁵ Lē 'bá āzi ā li ọgúpì vé tā ku, cĩmgbá Úpí ní ícázú rĩ gé. ĩri ímú tā ĩ zũ' bá ĩnĩnĩ ágá rĩ pi i'da, āzini tā 'bá rĩ pi ē ẹsĩ ágá rĩ pi i'da céré āmvé. Sâ 'dãri gé, Múngú ri ímú 'bá ālu ālu íngú rá.

⁶ Má édrípìi má ọmvúpìi, má í'dú 'bâ 'bãá Āpólõ be ũ'bĩtã rú, ĩmi nĩkí rí tā ĩ ní 'yoó, "ĩmi 'dũkí tā ĩ ní sĩĩ Búkũ Múngú vé rĩ ágá rĩ ngaá áyu" 'dĩri vé ífifí 'bá vúgá. ĩri sē ĩmi ícókí 'bá āzi íngú 'bâ āsámvú gé nõgó 'yozú kínĩ ĩrivé āmbũgũ ndē ọgúpì vé rĩ rá 'dĩni ku. ⁷ Ngá sēepi mi ícó adri 'bá rĩ pi āsámvú gé sĩ túngú rĩ ā'di? Ngá mí ní ísú 'dĩ'bée ágá, ngá Múngú ní sēé mí ní kuyé rĩ ā'di? Ngá mí ní ísú rĩ, Múngú sē dõ nĩ pírí, ngá mí ní adrizú āfú sĩ 'yozú kínĩ mí 'o tā rĩ mi 'i rĩ ā'di?

⁸ ĩmi ũsũkí kínĩ ĩmi nĩkí tā índrĩ vé ĩmi ní lēé rĩ pi ārēvú céré gí! ĩmi ũsũkí kínĩ ĩmi ísũkí úmĩ

Índrí Uleterē rĩ ní sēé 'bá rĩ pi ní rĩ ãrēvú céré gí! Īmi ũsũkí kínĩ ĩmi nóni 'bāgú! 'Bo 'bá adrikí 'bāgú ku! Ádarú á lē ĩmi ã adrikí 'bāgú, 'bā rúkí rí mālūngā rĩ ĩmi be trú. ⁹ Ā'diātāsīyā índré má vúgá nōlé, 'bā 'bá áyúāyū nō'bée, Múngú 'bā 'bā adrii ũdũmbítā rú, 'bá adrikí sũ 'bá ĩ ní ũ'yĩ, ĩ ní lēé jĩjĩ ú'dĩ'dĩ rĩ pi tĩņi. Mālāyíkā rĩ pi 'bá vũ drĩgē rĩ pi be céré ri mĩ 'bā 'bā ndrezú. ¹⁰ 'Bá ní rií ězĩ ngaá Kúrísítō ní rĩ sĩ, 'bá rĩ pi ũsũkí kínĩ 'bā azakaza rú, 'bo ĩmi ũsũkí kínĩ ĩmi nĩkí tã Kúrísítō vé rĩ nĩ! 'Bá rĩ pi kínĩ 'bā ũkpō ākó, 'bo ĩmi kínĩ ĩmi ũkpō be! 'Bá rĩ pi ri ĩmi ĩņjĩ ĩņjĩ, 'bo 'bá rĩ pi ĩņjĩkí 'bā ku! ¹¹ Cĩmgbá āndrũ sĩ, 'bá ri adri ěbĩrĩ sĩ, yĩjĩ úvá ri 'bā ndē, bōngó dē 'bá rú'bá gá sĩ céré, 'bá rĩ pi ri 'bā 'o ũņjĩ, 'bā vũrā adrizú ni ākó. ¹² 'Bā ri ězĩ nga ũkpō sĩ 'bā drĩ sĩ. 'Bá rĩ pi kádō rií 'bā trií, 'bā ri kōpi ní tākíri sē. Kádō rií 'bā ōcũú, 'bā ri tã ni ta mužú ěsĩ mādā sĩ. ¹³ 'Bá rĩ pi kádō rií 'bā rú izaá, 'bā ri tã rĩ újā kōpi ní ěsĩ múké sĩ. Cĩmgbá āndrũ sĩ, 'bá vũ drĩgē rĩ pi mĩ gé 'dālē, 'bá índrékí sũ kúrũnyā ĩ ní rií dāá kĩ'dĩrō drĩgē rĩ tĩņi.

¹⁴ Á sĩ tã 'dĩri ĩmĩ drĩ ĩnjázú kuyé, á sĩ tã 'dĩri ĩmi ĩmbázú ānĩ sũ anji má ní lēélē rĩ pi tĩņi, ĩmi 'okí rí tã pĩrĩ. ¹⁵ 'Bá ĩmi ĩmbá'bá Kúrísítō Yésũ vé tã sĩ rĩ pi ã adrikí dō élĩfũ mužrĩ (10,000) drāāāsīyā, ĩmivé ětēpĩ 'yēņā ma 'i, ā'diātāsīyā má í'dó ĩmi ĩmbá Kúrísítō vé tã sĩ nĩ, ĩmi ní ĩri ě'yĩzú ānĩ. ¹⁶ Kúru á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, lē ĩmi 'okí tã sũ má ní 'oó rĩ tĩņi. ¹⁷ Tã 'dĩri sĩ, á lē Tĩmōtáyō ri pēé mužú ĩmi vúgá 'dĩlé, Tĩmōtáyō adri sũ mâ mvá tĩņi, á lē ĩri lēlé, 'bā ívé ěsĩ céré

kuú Úpí dr̄igé. Īri mụ mávé adringará Kúrísítō Yēsũ agá rĩ vé tā ũlũ ĩmi ní, āzini ĩri tā má ní ímbá k̄ánísã rĩ pi agásĩ rĩ vé tā ũlũ ĩmi ní nĩ.

¹⁸ Īmi ur̄uḵo 'bée ũsũkí kínĩ á mụ ĩmi ndree ku, sē k̄opi ē dr̄i gō ícá ũkpó ũkpó. ¹⁹ Úpí ā'yĩ dō rá, ma ca ĩmi vúgá 'd̄ilé mbēlēṅá, ma kúru mụ 'bá dr̄i be ũkpó ũkpó rĩ pi vé tā rii átá rĩ yĩ, dō k̄opi ri átá ngóni, āzini k̄opi dō ri ẹzĩ rĩ nga ā'di vé ũkpō sĩ. ²⁰ Mālũngã Múngú vé rĩ átákí tā ni 'yéṅá tị sĩ ku, lē ũkpō Múngú vé rĩ. ²¹ Má k̄ādō caá ĩmi vúgá 'd̄ilé, ĩmi lēkí mâ 'o ĩmi íngóni? Īmi lēkí mâ átá ĩmi ní átángá ũkpó ũkpó ni pi, dōku mâ lē ĩmi lēlē, āzini mâ átá ĩmi ní átángá rĩ ẹsĩ mādã sĩ?

5

Lē 'bá k̄ánísã vé rĩ pi ā 'bākí ọwũ ku

¹ Á yĩ kínĩ ĩmi ri ọwũ 'bã ĩmi āsámvú gé sĩ, tā ĩmi ní rii 'oó 'd̄iri aga p̄ágánō rĩ pi ní rii 'oó rĩ rá. Ágó āzi la étẹpi vé ũkú sĩ. ² Īmi ri ĩmi íngú āní íngúngũ. 'Bá tā 'oópi 'd̄ini 'd̄iri, ĩmi té adri āní ízāngã sĩ, ĩmi té ĩri dro fũ ĩmi āsámvú gé sĩ rá. ³ Mâ adri dō ĩmi be tr̄ú kuyé dr̄ááāsīyã, índrí agá, 'bã ĩmi be tr̄ú. Mâ adri dō ĩmi āsámvú gé 'd̄ilé 'd̄ááyo dr̄ááāsīyã, á lị tā ágó 'd̄iri dr̄igé gí. ⁴ Īmi kádō ĩmi úmú vũrã ãlu gé 'bávé Úpí Yēsũ ā rụ sĩ, índrí agá, 'bã ĩmi be tr̄ú, ũkpō 'bávé Úpí Yēsũ vé rĩ ĩmi āsámvú gé anigé. ⁵ Īmi sēkí ágó 'd̄iri Sātánã dr̄igé, ĩrivé rụ 'bá rizú ũnjik̄anyã 'ozú 'd̄iri ímú ízāngã nya ambamba, 'bo ĩ ímú ĩrivé índrí pa ụ 'dụ Úpí Yēsũ ní ĩgōzú rĩ gé.

⁶ Īmivé íngúngará 'dīri adri múké ku. Īmi nīkí kuyé 'yozú kīnī ākúfī mādāṅá ri sē íwá ri dra íngá āní kōfútō be 'dīni kuyé? ⁷ Lē ĩmi drokí 'bá ũnjikānyā 'oópi rī ĩmi āsámvú gé sī rá, ĩmi adrikí rí ule, sũ ĩmi ní adrií ule Múngú agá rī tịnị. Kúrísítō ri Kābīlō Mvā* ú'dụ Múngú ní Ełizú Jó rī pi tị gé sī rī vé rī, drā 'bá ní rōbōṅō rú. ⁸ 'Bá kādō ũmụ rī nyaá, lē 'bā adrikí ũnjikānyā be sũ pánga ĩ ní á'dí ākúfī sī rī tịnị ku, 'bo lē 'bā 'okí tā áda, 'bā adrikí ule sũ pánga ĩ ní á'dí ākúfī ākó rī tịnị.

⁹ Á sī sēē ĩmi ní kōkōbị mávé rī agá 'dīni, lē ĩmi úmúkí ĩmi adrií 'bá ọwụ rú rī pi be trụ ku. ¹⁰ Tā 'dīri adri 'yozú kīnī ma ri átá 'bá nyōókú nōri vé adri'bá ọwụ rú, dōku ẹsị be āmbúgú ngá drīgé, dōku 'bá āngū ali'bá, dōku 'bá ri'bá ngá ĩ ní údé drị sī múngú rī pi ịnjị'bá rī pi ā tā sī ku. Té dō ma ri átá kọpi ā tā sī, ĩmi té adringará vũ drīgé nōgó rī ku rá, ĩmi adrikí té 'bá 'dīni 'dī'bée be trụ ku. ¹¹ 'Bo tā má ní sī sēē ĩmi ní rī agá, má kīnī, 'bá 'yoópi kīnī 'í ẹ'yī Kúrísítō ri gí, 'bo ịsụ ịri ri ọwụ 'bā, dōku ịri ẹsị be āmbúgú ngá drīgé, dōku ịri 'bá riipi ngá ĩ ní údé múngú rú rī ịnjịpi ni, dōku 'bá āngū u'daapi u'da'da ni, dōku 'bá riipi ĩmēreēpi íwá sī ni, dōku 'bá riipi āngū aliipi ni, lē ĩmi úmúkí ĩmi adrií ịri be trụ ku. 'Bá 'dīni 'dīri lē ĩmi nyakí ngá ịri be trụ ku.

* **5:7** 5:7 Kābīlō Mvā: Múngú sē taimbị Mósē ní kīnī, 'bá rī pi ā zākí kābīlō Múngú ní rōbōṅō rú, ā trūkí rí kọpi ívé ũnjikānyā agásí rá. Sē ĩ ní Yēsū ri zizú Kābīlō Mvā Múngú vé ni āní, á'diātāsiyā Múngú ịpē ịri ímụ drāá 'bávé ũnjikānyā ũjī. 'Í lā Wúngará 12:17-28; Mārākō 14:12; Lúkā 22:7; Yūwání 1:29-35; 1 Pétēró 1:19.

12 Má ícō 'bá ẽ'yĩ'bá kuyé rĩ pi vé tã lị nĩ ku, 'bo 'bâ ícō 'bá Yēsũ ri ẽ'yĩ'bá gí ri 'bá ũnjĩkãnyã 'o'bá rĩ pi vé tã lị rá. 13 Múngú ri 'bá ẽ'yĩ'bá kuyé rĩ pi vé tã lị nĩ. 'Bá riipi ũnjĩkãnyã 'oópi rĩ, lē ĩmi drokí ĩri ĩmi ấsámvú gé sĩ rá.

6

Ấ jĩkí 'bá Múngú ri nĩpi gí rĩ tōó 'bá tã lịpi rĩ ẹndrẹtị gé ku

1 Mi dō tã be mí ógúpị Yēsũ ri ẽ'yĩpi gí rĩ be, mi té kōdō ĩri jị tō 'bá Múngú ri nĩ'bá gí rĩ pi ẹndrẹtị gé. Ngá mí ní ĩri jịzú tōzú 'bá Múngú ri nĩ'bá kuyé rĩ pi ẹndrẹtị gé rĩ ấ'di? 2 ĩmi nĩkí 'yozú kínĩ 'bá Múngú vé rĩ pi ímú tã lị 'bá nyọọkú nōri vé rĩ pi drịgé nĩ 'dĩni kuyé? ĩmi dō tã lị 'bá nyọọkú nōri vé rĩ pi drịgé rá pírí, tã mǎdǎ mǎdǎ ĩmi ấsámvú gé sĩ 'dĩ'bée, ĩmi ícókí nyo údé ĩmi ấsámvú gé sĩ ku? 3 ĩmi nĩkí kuyé 'yozú kínĩ 'bá úmvúlésĩ ímú tã lị mǎlǎyíkǎ rĩ pi drịgé nĩ? Tã rĩ dō 'dĩri tịnị, ádarú 'bâ ícō tã 'bá ní izaá 'bá ấsámvú gé sĩ vũ drịgé nōgó rĩ pi lị rá. 4 ĩmi dō tã be ĩmi ấsámvú gé sĩ, ngá ĩmi ní rizú tã rĩ jịzú lịzú 'bá Múngú ri nĩ'bá kuyé kǎnísǎ ní kọpi ịnjịi ku rĩ pi vúgá rĩ ấ'di? 5 Á 'yo tã 'dĩri ĩmĩ drị ịnjázú ấnĩ. Ádarú 'bá nyo kǎnísǎ agá 'dịgé úmĩ be ícō'bá ĩmivé tã lị'bá ni pi 'dǎáyo? 6 Ngá ĩmi ní rizú ĩmi ọgúpịi jịzú tōzú 'bá Múngú ri nĩ'bá kuyé rĩ pi ẹndrẹtị gé rĩ ấ'di?

7 Īmi ri ĩmi օgǔpǐj jǐ tō 'bá Múngú ri nǐ 'bá kuyé rǐ pi ęndręti gé, 'dǐri lǔ 'yozú kǐnǐ tǎ ndě ĩmi gí. 'Bá rǐ 'o dō ĩmi ũnjǐ, lě mǐ jǐ ĩri tōó ku, mǐ ku tǎ rǐ ā adri 'dǐni. 8 Īmi ri tǎ ũnjǐ 'o ĩmi ędrǐpǐj ní, āzini ĩmi օmvúpǐj ní, ĩmi ri kօpivé ngá u'du mǐ mbamba sǐ.

9 Īmi nǐkǐ 'yozú kǐnǐ 'bá ũnjǐkǎnyǎ 'o 'bá rǐ pi fǐkǐ mǎlǔngǎ Múngú vé rǐ agá ku 'dǐni kuyé? Lě ĩmi ũ'bǎkǐ ĩmǐ mǐ ku. 'Bá ri 'bá օwǔ 'bǎ'bée rǐ pi, dōku 'bá ri 'bá ngá ĩ ní údé drǐ sǐ múngú rú rǐ ĩnjǐ 'bá rǐ pi, dōku 'bá ri 'bá la 'bá օgǔpǐj vé ũkú sǐ rǐ pi, āgō ri 'bá la 'bá ĩ օgǔpǐj āgō rú rǐ pi sǐ rǐ pi, 10 ũgǔ 'bá rǐ pi, 'bá ęsǐ be āmbúgú ngá drǐgé rǐ pi, 'bá ĩmērē 'bá íwǎ sǐ rǐ pi, 'bá āngǔ u'da 'bá u'da 'da rǐ pi, 'bá օgǔpǐj vé ngá u'du 'bá mǐ mbamba sǐ rǐ pi, kօpǐ ícókǐ fǐi mǎlǔngǎ Múngú vé rǐ agá ku. 11 Ándúrú ĩmi ւրսոյ 'bée rikǐ tǎ 'oó sǔ 'dǐri tǐnǐ. 'Bo nóni ũjǐkǐ ũnjǐkǎnyǎ ĩmivé rǐ, ĩmi ícákǐ uletere gí, ĩmi ícákǐ pǐrǐ Múngú ęndręti gé rǐ Úpǐ Yésǔ Kúrísítō vé rǐ sǐ, āzini Índrǐ Múngú vé rǐ vé ũkpō sǐ.

Lě ā 'bǎkǐ օwǔ ku

12 Īmi ւրսոյ 'bée ri 'yo, “Ngá 'bá ní lěé rǐ pi ārěvú céré 'bǎ ícó 'o rá,” 'bo á 'yo ĩmi ní 'dǐni, ngá rǐ pi ārěvú céré ícó ĩzǎ koó ku, 'bo á lě adrii túgęrǐ ngá rǐ pi vé ni ku. 13 Īmi ri 'yo, “A lě ínǎ, ínǎ lě fǐi 'a agá.” 'Bo á lě 'yoó ĩmi ní 'dǐni, Múngú ri ngá 'dǐ'bée iza ĩrǐtró. Lě 'bǎ áyúkǐ 'bǎ rǐ 'bá օwǔ 'bǎzú ānǐ ku, rǐ 'bá 'bávé rǐ, lě 'bǎ ngakǐ ęzǐ ānǐ Úpǐ ní, Úpǐ ri rǐ 'bá 'bávé rǐ ũtē nǐ. 14 Múngú ri ímǔ 'bǎ ĩnga gō ídri rú drǎngará

gálésī ũkpō ívé rī sī, sū ĩri ní Úpí Yésū ri ingáá gōó ídrí rú rī tīni. ¹⁵ Ĩmi nīkí 'yozú kínī rụ' bá ĩmivé rī, ĩri Kúrísítō vé ni 'díní kuyé? 'Bá áyúkí dō rụ' bá Kúrísítō vé nōri rizú ọwũ 'bázú ānī, ĩri nyo múké? Adri 'díní kuyé! ¹⁶ Ĩmi nīkí 'yozú kínī 'bá rī la dō ũkú ọwũ rú ni sī, kọpi úmúkí ĩ ícá rụ' bá ālu gí 'díní kuyé? Ā'diātāsīyā Búkū Múngú vé rī kīnī, "'Bá ĩrī 'dī'bée ĩ úmú adri rụ' bá ālu."
¹⁷ 'Bo 'bá 'i úmúpi ícápi Úpí be ngá ālu rī, Índrí Kúrísítō vé rī adri ĩri be trụ.

¹⁸ Lē ā 'bākí ọwũ ku. Ũnjīkānyā ụrukọ 'bá rī ní 'oó kárakará rī pi, iza ĩrivé rụ' bá ku, 'bo 'bá rī 'bā dō ọwũ, ĩri ũnjīkānyā íjị rụ' bá ni gé. ¹⁹ Ĩmi nīkí 'yozú kínī, ĩmi āsámví gé 'dīgé, 'bá ālu ālu vé rụ' bá ĩri Jó Múngú vé ni, Índrí Uleteré rī ri adri 'a ni gé 'díní kuyé? Ĩmi nīkí áamá 'yozú kínī Múngú sēē ĩmi ní Índrí Uleteré rī nī 'díní kuyé? Ĩmi ri adri ĩmivé ũkpō sī kuyé. ²⁰ Múngú je ĩmi ājē be āmbúgú, kúru lē ĩmi áyúkí ĩmī rụ' bá Múngú ri ĩnjīzú.

7

Ũkú jengára

¹ Kúru tā ĩmi ní sīi kōkōbị agá ma zịzú ānī 'dīri, ma újá ĩmi ní 'díní, múké ni, lē ágó ā je ũkú ku.
² 'Bo 'bá rī pi ní adrií ọwũ be ambamba rī sī, lē ágó ā adri ũkú ívé ni be, ũkú ā adri ágó ívé ni be. ³ Ágó rī pi ũkú rī be, lē kọpi ā úmúkí ĩ adrií trụ, ọgúpị ā uga 'i ọgúpị ní ku. ⁴ Rụ' bá ũkú rī vé rī adri 'yéná ĩrivé ni ọ'dúkúlẹgúsī kuyé, ĩri

kpá ágó rĩ vé ni. Rù'bá ágó rĩ vé rĩ adri 'yéǵá ìrivé ni ọ'dúkùlẹgúsĩ kuyé, ìri kpá ùkú rĩ vé ni. ⁵ 'Bá āzi ā uga 'î rù'bá ógúpì ní ku. Ìmi lẹkí dō Múngú ri zìí, lě ìmi ẹ'yìkí trù 'yozú kínì ìmi kukí sâ mādā Múngú ri zìzú. Ìmi zìkí dō Múngú ri gí, ìmi gōkí kúru ìmi úmú, ā'diātāsīyā ìmi ní ícó ìmi a'bií bā ku rĩ sī, Sātánā ā ǔ'bì rí ìmi ku. ⁶ Tā má ní 'yoó 'dīri ìri yìkì mávè rĩ, 'bo á 'bā ìri tāímbì rú kuyé. ⁷ 'Bá rĩ pì céré ā adrikí té dō sù má tìñì ùkú ākó, ìri té adri múké. 'Bo Múngú sè 'bá ālu ālu ní fẹfẹ tā 'ozú rĩ nī, sè 'bá āzi ní fẹfẹ adrizú ùkú ākó, dōku ágó ākó, āzini sè 'bá āzi ní fẹfẹ ẹzì ngazú Múngú ní, ìri adri ùkú be, dōku ágó be.

⁸ Á lě 'yoó 'bá ùkú ākó, dōku ágó ākó, āzini 'bá ọwuzì rú rĩ pì ní 'dini, lě kòpì ā adrikí sù má ní adrií rĩ tìñì, ùkú ākó, dōku ágó ākó. ⁹ 'Bo kòpì ícókí dō ì a'bií bā ku, lě kòpì ā jekí ùkú, dōku ā jekí ágó, ā'diātāsīyā mí ní rizú drāzú ùkú úvá sī, dōku ágó úvá sī, múké ni, lě mí je ùkú, dōku mí je ágó.

¹⁰ Á lě 'yoó ùkú ágó be rĩ ní 'dini, lě ùkú ágó be rĩ ā ku ágó ívé rĩ ku. 'Bo tā 'dīri á 'yo nī kuyé, Úpí 'yo nī. ¹¹ Ùkú ágó be rĩ ku dō ágó ívé rĩ gí, lě ā áwí adrií ágó ākó, dōku ā újā 'i gōó ágó ívé rĩ vúgá 'dāá ũzi. Lě ágó ā dro ùkú ívé rĩ ku.

¹² Á lě 'yoó ìmi urukọ'bée ní 'dini, 'bá rĩ je dō ùkú Yēsù Kúrísitō ri ẹ'yìpì kuyé ni, ùkú rĩ ā'yì dō adrií ìri be rá, lě 'bá rĩ ā dro ùkú rĩ ku. Á 'yo tā 'dīri nī, adri 'yozú kínì Úpí 'yo nī kuyé. ¹³ Ùkú rĩ je dō ágó Yēsù Kúrísitō ri ẹ'yìpì kuyé ni, ágó rĩ ā'yì dō adrií ìri be rá, lě ùkú rĩ ā ku ágó rĩ ku.

14 Ágó Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩpi kuyé rĩ, Múngú ri ícọ ịri ndre 'bá ívé ni rú ịrivé ũkú Yēsũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ ă tă sī, ũkú Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩpi kuyé rĩ, Múngú ri ícọ ịri ndre 'bá ívé ni rú ịrivé ágó Yēsũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ ă tă sī. Ǻ adri dō 'dĩni ku, anjĩná kọpívé rĩ ícókí té adrií uletere Múngú ẹndrẹtị gé ku, 'bo nóni Múngú ri kọpi ndre anjĩ ívé ni pi rú.

15 Ágó rĩ dō 'bá Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩpi kuyé ni, lē dō ũkú rĩ droó, lē ũkú rĩ ă 'de muụ ịyí, dōku ũkú rĩ dō 'bá Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩpi kuyé nĩ, lē dō ágó rĩ kuú, ágó rĩ ă ku ă 'de muụ ịyí. Ágó Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩpi gí, dōku ũkú Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩpi gí rĩ, kọpi ícókí adrií 'bá 'dĩni 'dĩri be ku, Múngú lē ă adrikí ăsámví gé sī tă be kírĩ. 16 Mi ũkú rĩ, mi ícọ nĩ ámá ینگóni 'yozú kínĩ mi ícọ sē ágó mívé rĩ Yēsũ ri ẹ'yĩ rá? Dōku mi ágó rĩ, mi ícọ nĩ ámá ینگóni 'yozú kínĩ mi ícọ sē ũkú mívé rĩ Yēsũ ri ẹ'yĩ rá?

17 Lē 'bá ălu ălu ă adri sũ Úpí Yēsũ ní ịri ịpěé gí rĩ tịnị, ăzini lē ă adri sũ Múngú ní ịri zị ịmụ adrií 'bá ívé ni rú rĩ tịnị. Tăĩmbị 'dĩri má ní lēé 'bá kănísă vé rĩ pi ărěvú céré ă 'dụkí ngaá rĩ.

18 'Bá rĩ ẹ'yĩ dō Yēsũ rĩ gí, lịkí dō ịri ă ágélé ẹ tị* ịsụ ăkũdē ẹ'yĩ drĩ Yēsũ ri kuyé, lē ă áwí adrií 'bá ị ní ágélé ni ẹ tị lị gí rĩ rú. 'Bá ị ní ágélé ni ẹ tị lị kuyé rĩ ẹ'yĩ dō Yēsũ ri gí, lē ă sē 'í ágélé ẹ tị lị ku. 19 Lịkí dō 'bá rĩ ă ágélé ẹ tị gí yă, dō lịkí kuyé

* **7:18** 7:18 Ágélé ẹ tị ịngará: Múngú lū Ǻbūrámă ní kínĩ, anjĩ ăgō Ǻbūrámă vé rĩ pi adrikí dō caá ụ'dụ ărō gí, lē ă ullivan kọpi ă ágélé ẹ tị rá, lüzú kínĩ, kọpi anjĩ Múngú vé ni. 'Bá rĩ ă'yĩ dō 'í ágélé ẹ tị sēé lị gí, ịri tăĩmbị Mósē vé rĩ 'dụ nga. 'Í lă 'í'dóngará 17:9-14; Ẹzị 15:1-5.

yā, adri tā rú ku. Tā āmbúgú rĩ, lē 'bá rĩ ā 'du tāĩmbĩ Múngú vé rĩ ngaá. ²⁰ 'Bá Múngú ri ẹ'yĩpi gí rĩ, lē ā áwí adrii sũ Múngú ní ĩri ĩpěé gí rĩ tĩni. ²¹ Mi dō túgẹrĩ, lē mí adri ĩzāngā sĩ ku, mí ịsụ dō drĩwālā gí, lē mí ā'yĩ drĩwālā rĩ vé tā. ²² Mi dō túgẹrĩ, Úpí zị dō mi adrii 'bá ívé ni, ọyụ mi mívé ũnjĩkānyā agásĩ gí. Mi adriipi túgẹrĩ ku rĩ, Úpí zị dō mi adrii 'bá ívé ni, mi adri túgẹrĩ Kúrísitō vé ni. ²³ Múngú je ĩmi ājē be āmbúgú. Lē ĩmi adriki túgẹrĩ nyọọkụ nōri vé ni ku. ²⁴ Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, ĩmi nóni anji Múngú vé ni, sũ má ní átá drĩdrĩ rĩ tĩni, lē ĩmi áwíkí adrii sũ ĩmi ní ándúrú adrii sá ĩmi ní Yẹsụ Kúrísitō ri ẹ'yĩzú rĩ gé rĩ tĩni.

²⁵ Anji ũkú adri'bée kácáná rú rĩ pi, Úpí lū má ní kọpivé tā kuyé. 'Bo Úpí vé ẹsị múké rĩ sĩ, sē má ní tā nñgárá, ma ícọ átá ĩmi ní, ĩmi ícọ mávé tā yị rá. ²⁶ ĩzāngā ní nóni adrii ambamba rĩ sĩ, lē ĩmi áwíkí adrii sũ ĩmi ní ándúrú adrii rĩ tĩni. ²⁷ 'Í je dō ũkú gí, lē ĩmi ā ayikí ũkú rĩ be ku. 'Í je dō ũkú kuyé, lē mí je ũkú ku. ²⁸ 'Bo 'bá rĩ je dō ũkú, adri ũnjĩkānyā ku, mvá ũkú kácáná rú rĩ je dō ágó, adri ũnjĩkānyā ku. 'Bo 'bá ĩ je 'bá gí rĩ pi, kọpi tā ũkpó ũkpó ni pi ịsụ rá ívé adringárá agá. Á lē ĩmi ịsúkí ĩzāngā ku.

²⁹ Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, Úpí ri ĩgō ú'díkírĩnájá nōgó. Á lē 'yoó ĩmi ní 'dini, ājē vé tā adri tā āmbúgú ku. ³⁰ 'Bá ri 'bá āá ngo 'bá rĩ pi, ā adriki sũ 'bá āá ngo 'bá kuyé rĩ pi tĩni, 'bá āyĩkō 'bā'bée rĩ pi, ā adriki sũ 'bá āyĩkō 'bā'bée kuyé rĩ pi tĩni, 'bá ngá je 'bá rĩ pi, ā adriki sũ 'bá ngá ākó rĩ pi

tĩnĩ. ³¹ Ngá múké mí ní ʒsú vũ drĩgé nōgó rĩ ã adri dō gbã ngõpĩ, dõku mĩ lã dõ kõpi ambamba, tã ãzi múké mí ní ʒsú 'a ní gé 'dĩgé ni 'dãáyo. 'Bá nĩkĩ rá 'yozú kínĩ, tã ãrẽvú céré nyõókú nōri vé rĩ pi ímũ de rá.

³² Á lã ĩmi rikĩ ĩmi ʒsũú drãá tã sĩ kárakarã 'dĩni ku. 'Bá ũkú jeepi kuyé rĩ, ĩri ẽsĩ 'bã ẽzĩ ngazú Úpĩ ní, ã sã rĩ ĩri ní ãyĩkõ. ³³ 'Bo 'bã ũkú jeepi gĩ rĩ, ĩri ẽsĩ 'bã tã nyõókú nōri vé rĩ ʒsũzú, 'ĩ 'o tã ãyĩkõ sãepi ní ívé ũkú ní. ³⁴ ĩrivé yĩkĩ ri 'i aco ĩrĩ. Ũkú ágó jeepi kuyé rĩ, dõku mvã ũkú adriipi kácãná rú rĩ, ĩri ívé ẽsĩ 'bã céré rizú ẽzĩ Úpĩ vé rĩ ngazú. ĩri 'i ũtã adri uletere, ri ẽzĩ nga Úpĩ ní. 'Bo ũkú ágó jeepi gĩ rĩ, ĩri ẽsĩ 'bã tã nyõókú nōri vé rĩ ʒsũzú, ãzini ĩri 'yẽná ri ẽsĩ 'bã ẽzĩ ngazú ágó ni ní ãyĩkõ sãzú. ³⁵ Ma ri tã 'dĩri lũ ĩmi ní, ĩmi adrikĩ rĩ ãnĩ múké, má uga ĩmi ní ũkú jengará ku. Á lã ĩmi ĩzã koó, ĩmi ngakĩ rĩ ẽzĩ Múngú vé rĩ ãnĩ múké, ĩmivé yĩkĩ ã aco rĩ 'i ĩrĩ ku.

³⁶ 'Bá rĩ vé ẽsĩ lã dõ kĩnĩ 'í lã ũkú kácãná rú ni jeé, ũkú rĩ adri dõ ílĩ be ãco jekĩ kuyé, 'bã dõ ẽsĩ ũkú rĩ jezú, ã je ĩri ĩyĩ, adri ũnjĩkãnyã ku. ³⁷ 'Bo 'bã rĩ ʒsũ dõ ívé yĩkĩ gé 'dãlã kĩnĩ, 'í je mvã ũkú rĩ ku, ĩri dõ ícõ ẽbĩrĩ rú 'bã vé rĩ a'bi rá, ã je mvã ũkú rĩ ku, tã ĩri ní 'oó 'dĩri múké. ³⁸ 'Bã ũkú kácãná rú rĩ jeepi rĩ, 'o 'dĩri múké, 'bo 'bã ũkú kácãná rú rĩ jeepi kuyé rĩ, 'o 'dĩri múké agaá rá.

³⁹ Ũkú ágó be rĩ, ágó rĩ dõ drĩ ídri rú, lã ã adri ágó rĩ be, ã ku ágó rĩ ku. Ágó rĩ drã dõ gĩ, ĩri ícõ ágó ãzi je rá. 'Bo ágó ĩri ní lãé jeé rĩ, ã adri 'bã

Úpí ri ẹ'yī̀pi gí ni. ⁴⁰ 'Bo yī̀kì mávé rĩ agá, gō dō ágó āzi jeé ñkuyé, ĩri múké aga rá. Má ũsũ tā má ní 'yoó 'dĩri, Índrí Múngú vé rĩ lũ má ní nĩ.

8

Ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ

¹ 'Bá nĩkí ínyá ĩ ní ríi sēé nyaá ngá ĩ ní údé drị sĩ múngú rú rĩ pi ní rĩ vé tā rá. 'Bá nĩkí rá 'bâ tā nĩngára be, tā nĩngára ri sē 'bâ ri 'bâ íngúngũ, 'bo lēngára ri sē 'bâ 'bá ọgũpìi ẹ ĩzā ko rá. ² 'Bá 'yoópi kínĩ 'í nĩ tā ambamba rĩ, nĩ drĩ tā rĩ caá sũ ĩri ní lēé rĩ tịni kuyé. ³ 'Bo 'bá Múngú ri lēépi rá rĩ, Múngú nĩ ĩri rá.

⁴ Ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé drị sĩ múngú rú rĩ pi ní rĩ vé tā, 'bá nĩkí rá 'yozú kínĩ, ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi cére ẹzị ákó vũ drịgé nōgó, 'bo Múngú ri 'yéńá ālu. ⁵ Ngá kárakará 'bũ gé 'dálé rĩ pi, āzini vũ drịgé nōgó rĩ pi ĩ kọpi zị múngú, āzini úpí, 'bá ụrukọ ri múngú kárakará rĩ pi ĩnjĩ, āzini úpí kárakará rĩ pi ĩnjĩ. ⁶ 'Bá nĩkí rá Múngú ri 'yéńá ālu, ĩri Ẹtẹpi, gbi ngá rĩ pi ārěvú cére nĩ, 'bâ ri adri ídri rú ẹzị nga ĩri ní. 'Bávé Úpí ĩri 'yéńá Yēsũ Kúrísítō 'i. Gbi ngá rĩ pi ārěvú cére nĩ, sē 'bá ní ídri rĩ nĩ.

⁷ 'Bo 'bá Yēsũ ri ẹ'yī̀'bá gí rĩ pi ã ụrukọ nĩkí ngá ĩ ní údé drị sĩ múngú rú ẹzị ákó rĩ pi vé tā kuyé. 'Bá rĩ pi ã ụrukọ ũsũkí kínĩ, ngá ĩ ní údé drị sĩ múngú rú rĩ pi ũkpō be, kọpi ri 'o ụrĩ sĩ, kọpi ũsũkí ĩ nyakí dō ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé drị sĩ múngú rú rĩ pi ní rĩ gí, 'dĩri lũ kínĩ ĩ 'okí ũnjĩkányā gí. ⁸ Ádarú Múngú ã'yī̀ 'bâ ãnyāngā

ã tã sī ku, 'bá nyakí dō ngá kuyé drããsiyã, ícò adrií ùnjí ku, 'Bá nyakí dō rá, ícò lūú 'yozú kíní 'bâ múké 'díní ku.

⁹ Īmi ndrekí múké, yĭkĭ ĩmivé ngá a'bizú ku 'dĭri sĭ. Lē ĩmi sēkí 'bá yĭkĭ be ũrĭ rú rĭ pi fí ùnjĭkãnyã agá ku. ¹⁰ 'Bá yĭkĭ be ũrĭ rú rĭ pi ndrekí dō mi rĭ ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rĭ pi ní rĭ nya úrí jó agá 'dãá, ícò nyo fí muú ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rĭ pi ní 'dĭri nyaá ĩndĭ ku? ¹¹ Tã nĭngára mívé 'dĭri, ĩri sē mi 'bá ẽ'yĭngára be mãdã Kúrísitō ní drãá ĩri ã tã sĭ rĭ iza rá. ¹² Īmi sēkí dō 'bá yĭkĭ be ũrĭ rú rĭ fí ùnjĭkãnyã agá, 'dĭri lū kíní ĩmi 'okí Kúrísitō ri ùnjĭ. ¹³ 'Bo zãá má ní nyaá rĭ sē dō má ẽdrĭpĭ dōku má òmuvĭpĭ ri fí ùnjĭkãnyã agá, má ícò gōó zãá nyaá ðĭ ãluŋáni ku, mã sē rĭ ĩri 'deé ùnjĭkãnyã agá ku.

9

Ẹzĭ ĩ ní ã'yĭ Páũlũ ã nga rĭ

¹ Má ĩsú drĭwãlã gí. Ma 'bá áyúáyũ ni. Á ndre 'bávé Úpí Yēsũ ri mâ mĭ sĭ rá. Ẹzĭ má ní ngaá rĭ sē ĩmi ẽ'yĭkĭ Úpí ri gí. ² 'Bá ụrukọ'bée ũsũkĭ kíní má adri 'bá áyúáyũ ni ku, ádarú ĩmi mĭ gé 'dãlé ma 'bá áyúáyũ ni! ã'diãtãsiyã ĩmi ní tã má ní átá rĭ yĭ rá, ãzini ĩmi ní Yēsũ ri ẽ'yĭ rá rĭ sĭ, 'dĭri lū kíní ma 'bá áyúáyũ Úpí vé ni.

³ 'Bá rĭ pi kádō rí Ẹzĭ ĩ ní ã'yĭ mã nga rĭ vé tã uzĭ, á ri újá kôpi ní 'díní. ⁴ 'Bá Bãrúnábã be, 'bá ícókí nyo ãnyãngã nyaá, ãzini ngá mvuú ĩndĭ ku? ⁵ 'Bá nyo ícò ũkú Yēsũ ri ẽ'yĭ 'bá gí rĭ pi je 'bá

ní ũkú rú jì mụzú 'bá vú sī ìndĩ sụ 'bá áyúäyũ urukọ'bee ní jeé, Úpí édrípìjì ní jeé, āzini Pétēró ní jeé rĩ tịjị rá? ⁶ 'Bâ 'yéná Bārúnábā be, ẹzị 'bâ ìzā kozú rĩ 'bâ rikí nyo ngaá 'bâ drị sī?

⁷ 'Bá āzi ri nyo ícọ ẹzị nga āngaráwá rú, ìri 'i ũfē ũgōgōlé rú rá? 'Bá rĩ sa dō pẹtị vinyọ vé rĩ pi, ícọ nyo ũ'a ni ìtĩ nyaá ku? 'Bá rĩ dō ri kābīlō úcé, ícọ nyo lé ni zoó mvụ ku? ⁸ Má átá tã 'dĩri yìkì 'bá áda vé ni sī kuyé. Tāimbị Múngú vé rĩ átá nyo tã rĩ sụ 'dĩri tịjị. ⁹ ã'diātāsīyā sīkí tāimbị Mósē* vé rĩ agá kínì, “Tị mēñgọ riipi ānyāngā ā fí coopi rĩ, † lē mī úmbé tị ni cí ku,” Ìmi kádō ũsũ Múngú ri 'yéná tị rĩ pi ã tã mba áyu? ¹⁰ Ádarú Múngú átá nyo tã 'dĩri 'bâ tã sī kuyé? Átá tã 'dĩri 'bâ tã sī rá, ã'diātāsīyā 'bá ómvụ 'áápi rĩ, ìri ẹsị 'bā ómvụ rĩ 'āzú, āzini 'bá ānyá triipi rĩ, ìri ẹsị 'bā ānyá rĩ ã fí údézú, kọpi ri ẹzị rĩ ãlē ì āsámvú gé sī, ì ìkūnākí rí ānyá rĩ bēnì.

¹¹ 'Bá rikí dō ú'dúkọ múké Múngú vé rĩ ũlũú ìmi āsámvú gé sụ ì ní úri rií rĩ tịjị, 'bá ícókí nyo ngá múké ísụ ẹ'yì ìmi vúgá ku? ¹² Ìmi dō ri ngá

* **9:9** 9:9 Mósē: Yōsépā kā drāá gí, 'bāgú Ẹjēpétó vé rĩ 'bā anjì Ìsērélē vé rĩ pi ẹzị ngaá tųgẹrị rú caá ílì mụdđürŭlŭ sụ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ìpèzú ìmúzu anjì Ìsērélē vé rĩ pi pazú adringará tųgẹrị rú rĩ agásì. Múngú sē tāimbị rĩ Mósē ní, ã lŭ anjì Ìsērélē vé rĩ pi ní, sèzú ì ní tāimbị rĩ zizú tāimbị Mósē vé ni ānì. Tìkí Mósē ri ísụ ākūdē ílì rĩ ca élfŭ ālu mụdđürŭlŭ sụ (1,400), ísụ ākūdē tìkí drī Yēsũ ri kuyé. † **9:9** 9:9 Mēñgọ riipi ānyāngā ā fí coopi rĩ: Yāhúdŭ rĩ pi ri ìvé tị mēñgọ rĩ pi áyú ri pẹtị use ānyāngā ì ní lēé coó rĩ drŭgē sī, tị mēñgọ rĩ pi kúru ānyāngā rĩ ã fí co lŭ sị ni gé sī. **9:9** 9:9 Dětōrōnómē 25:4

sē 'bá ɔ̀rɔ̀kɔ̀'béé ní rá, kòpì ní tì Múngú vé rĩ sēé ìmì ní rĩ sī, 'bá kókí ìmì ìzā, ndě 'bá ɔ̀rɔ̀kɔ̀ vé rĩ rá, ìmì ɔ̀s̄s̄kí ìrì ùnjí ìmì ní ngá s̄zú 'bá ní? 'Bo 'bá 'bākí ɛ̀s̄ì ngá ìmivé rĩ dr̄ìgé kuyé, 'bá úmbékí ɛ̀s̄ì rá, ā'diātāsīyā 'bá lēkí ú'dúkò múké Kúrísítō vé rĩ ã létì ugaá ku.

¹³ Ìmì n̄kí 'yozú kìnī 'bá ɛ̀zì nga'bá Jó Múngú vé rĩ agá rĩ pì ìvé ānyāngā ìs̄ú Jó Múngú vé rĩ agá 'd̄ìgé ũgōgō 'd̄ínì kuyé? Ìmì n̄kí áamá 'yozú kìnī 'bá rì'bá r̄òb̄òṅṅò zā'bée vūrā r̄òb̄òṅṅò zāzú rĩ gé rĩ pì ìvé ngá ìs̄ú ìngázú r̄òb̄òṅṅò ì ní rìí zāá rĩ gé 'd̄ínì kuyé? ¹⁴ Úpì ɛ̀zì kpá 'd̄ínì kìnī, 'bá rì'bá ú'dúkò múké rĩ ùlū'bá rĩ pì, kòpì ìvé ngá rù'bá nōrì ā tā mbazú rĩ pì ìs̄ú ú'dúkò múké ì ní rìí ùlūú rĩ sī.

¹⁵ 'Bo ú'dúkò múké má ní ùlūú ìmì ní rĩ sī, á zì ngá rù'bá nōrì ā mbazú ni ìmì vúgá kuyé. Á sī kòkò'bì 'd̄ìrì sēé ìmì ní 'yozú kìnī ìmì s̄ékí má ní ngá 'd̄ínì ku. Mā drā té dō 'd̄īs̄ì rá múké, 'bá āzì ā újā rì létì má ní tā rĩ ùlūzú mūfēngā ākó rĩ túngú ku. ¹⁶ Má ícò ma ìngú ú'dúkò múké má ní ùlūú rĩ vé tā sī ku, ā'diātāsīyā Múngú ìp̄ē ma ú'dúkò múké rĩ ùlūú nī, má ùlū dō ku, lē mā ìs̄ú dr̄ìl̄é ùnjí! ¹⁷ Mā ùlū dō ú'dúkò múké rĩ p̄íríkìní drāāāsīyā, ma āndēma ni ìs̄ú rá. Múngú ìp̄ē ma ú'dúkò múké rĩ ùlūngará gá nī, má ìp̄ē ma nī kuyé. ¹⁸ Dō tā rĩ s̄ù 'd̄ìrì t̄ìnì, mávē āndēma rì adri ā'di? Ìrì dr̄ìl̄é múké má ní ú'dúkò múké rĩ ùlūzú p̄íríkìní, á lē 'yoó kìnī ā ũf̄ékí ma ũf̄ēf̄ē ú'dúkò múké má ní ùlūú rĩ sī 'd̄ínì ku.

¹⁹ Mā adri dō āt̄ì'bá ku drāāāsīyā, má újā ma adrii āt̄ì'bá rú 'bá rĩ pì ní c̄éré, kòpì ā újákí rì

ésì Kúrísítō rĩ ẹ̀'yìzú àní bēnì. ²⁰ Ma dō Yāhúđĩ rĩ pi àsámvú gé, ma ma újá tã Múngú ní lúú Yāhúđĩ rĩ pi ǎ 'okí rĩ 'du nga, kòpi ẹ̀'yìkí rí Yésù Kúrísítō rí àní. Má ícò dō tǎimbì Mósē vé rĩ 'duú ngaá céré ku drāáàsìyǎ, má ẹ̀'yì tǎimbì rĩ 'duú ngaá rá, 'bá tǎimbì rĩ 'du' 'bá nga' 'bá rĩ pi ẹ̀ 'yìkí rí Kúrísítō rí àní. ²¹ Ma dō 'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi àsámvú gé, ma ma újá adri sù kòpi tìni, á 'du tǎimbì Yāhúđĩ rĩ pi vé rĩ ngaá ku, 'bá tǎimbì rĩ 'du' 'bá nga' 'bá ku 'dĩ' 'bée ǎ újákí rí ĩ Kúrísítō rí ẹ̀'yì. 'Bo mà 'du dō tǎimbì 'dĩ' 'bée ngaá ku drāáàsìyǎ, ma rí Kúrísítō vé tǎimbì 'du nga. ²² Ma dō 'bá ẹ̀'yìngará be mūnyámúnnya rĩ pi àsámvú gé, ma kpá ma újá adri sù kòpi tìni, kòpi ǎ újákí rí ésì Kúrísítō rí ẹ̀'yìzú àní. Má kǎdō adrii 'bá àndiǎndí rĩ pi àsámvú gé, ma rí tǎ rĩ 'o létì be àndiǎndí, ǎ sē rí 'bá kárákará ẹ̀ ẹ̀'yìkí rí Yésù rí àní. ²³ Á 'o tǎ 'dĩ' 'bée 'díní ụ' 'dúkò múké rĩ ǎ tǎ sī, mà ìsù rí kpá tǎkírì ĩndí.

²⁴ Īmi nìkí rá 'yozú kìnì 'bá kárákará pi ícò ọ̀ngú nju, 'bo 'yéjá 'bá ǎlu rí nju aga, ĩri àndēma ní ìsù nĩ 'díní kuyé? 'Bo lē ĩmi njukí ọ̀ngú rĩ, ĩmi ìsúkí rí àndēma rĩ àní. ²⁵ 'Bá ọ̀ngú nju' 'bá rĩ pi, kòpi rí ĩ ímbá ọ̀ngú rĩ ǎ njungará sī. Kòpi ọ̀ngú rĩ nju, ĩ kòpi ní kǔlǎ adriipi caápi ílì be ǎco ku ní sē, 'bo ọ̀ngú 'bá ní njuú rĩ, ĩri sē 'bá kǔlǎ adriipi mụzú nyonyo ní ìsù. ²⁶ Kúru á nju ọ̀ngú rĩ mụzú yìkì ǎkó ku. Ma dō ũmbā fụ, á dị 'bá rĩ koro ku. ²⁷ Ma rí ma ímbá, mà ùtē rí mà rụ' 'bá àní. Má kǎdō ụ' 'dúkò múké rĩ ũlúú 'bá rĩ pi ní, á lē tǎ ũnjí 'oó ku, Múngú ǎ gǎ rí ma àní ku.

10

Lē ē ĩnjĩkĩ ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ku

¹ Má édrípĩ má ómvúpĩ, lē ĩmi ávĩkĩ tã 'i ngaápi 'bá é'bípĩ rụ' 'bá gá āngũ ā'wĩ cínyáfā rú rĩ agá 'dāri sĩ ku, Múngú ĩpē ĩrĩbĩtĩ ímụ kọpi ē drĩ ọzũú, kọpi ní kúru zozú yĩ tafu rĩ agásĩ. ² Sėkĩ kọpi ní bātízĩmũ ĩrĩbĩtĩ rĩ agá 'dāá, āzini yĩ tafu rĩ agá 'dāá, kọpi gōkĩ ícá 'bá Mósē ā pámvú ũbĩ' 'bá ni pi. ³ Kọpi ārėvú céré nyakĩ ínyá ālu ālu íngápi Múngú ídri sėepi rĩ vúgá rĩ, ⁴ āzini kọpi mvukĩ yĩ Múngú ní sėé ídĩpi ĩfũúpi írā agásĩ rĩ, írā 'dāri 'de muzú kọpi be trų, írā 'dāri Kúrísitō 'i. ⁵ 'Bo 'bá 'dā' 'bée nděé ni pi Múngú adri kọpi sĩ āyĩkō sĩ kuyé. Kọpivé āvũ u' 'dekĩ kuú āngũ ā'wĩ cínyáfā rú rĩ agásĩ céré.

⁶ Tã 'i ngaápi kọpi rụ' 'bá gá 'dāri, ĩri āngũ ímbá, ā sē rĩ 'bá fikĩ rĩ tã kọpi ní 'oó ũnjĩ 'dāri 'oó ĩndĩ ku. ⁷ Lē ĩmi rikĩ ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ĩnjĩ ku, sũ ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩnĩ, "'Bá 'dā' 'bée úríkĩ vũgá, kọpi rikĩ ngá nyaá, āzini kọpi rikĩ ngá mvụ, kọpi gōkĩ ngáa urų rií úngó págánō vé rĩ tuú." ⁸ Lē 'bá rikĩ ọwũ 'bāá sũ 'bá 'dā' 'bée urukọ ní 'bāá rĩ tĩnĩ ku, sē ú' 'dũ ālu agá, 'bá rĩ pi ũdrākĩ caá élfũ pũkũ ĩrĩ drĩ na (23,000). ⁹ Lē 'bá ũ' 'bĩkĩ Úpĩ ri sũ kọpi ā urukọ ní ũ' 'bĩ, ĩnĩ rĩ pi ní kọpi ugaá ũdrāá rĩ tĩnĩ ku. ¹⁰ Lē ĩmi rikĩ unuú sũ kọpi ā urukọ ní unuú, sėzú mālāyĩkā āngũ ú' 'dĩpi rĩ ní kọpi ú' 'dĩ ũdrāá rĩ tĩnĩ ku.

11 Tã 'dĩri nga 'i kōpi ã rụ' bá gá 'bá ní ụ' bĩtã rú. Sĩkí tã 'dĩri Búkũ Múngú vé rĩ agá, 'bã adri' bá ca' bá cĩngbá ụ' dũ ụ' dũ vé rĩ gé rĩ pi ímbázú ãní. 12 Tã ãzi ụ' bĩ dō mi, mí ụ' sũ dō kínĩ mi ícọ pá tu ụkpó ụkpó rá, lě mĩ ndre múké, mĩ fi rí ụnjĩkãnyã agá ku. 13 Ụ' bĩngará ã ní ãmi ụ' bĩzú 'dĩri adri nyo sũ ã ní 'bá ụrukọ ụ' bĩ rĩ tĩnĩ, 'bo Múngú ri ẹsị 'bã céré ku tã 'í ní lěé 'oó rĩ drĩgé, ícọ ãdróko ri sěé ãmi ụ' bĩ ãmivé ụkpó ndězú ku. 'Bo ụ' bĩkí dō ãmi, ãri ãmi ní lẹtĩ lũ, ãmi tukí rí pá ãní títĩ.

Ínyá ã ní sěé ngá ã ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ, ãzini ínyá Ụpí vé rĩ

14 ãmi mávé ùndĩ má ní lěélě rĩ pi, lě ãmi ãnjĩkí ngá ã ní údé rí ãnjĩ múngú rú rĩ pi ku. 15 ãmi 'bá tã nĩ' bá gí ni pi, lě ãmi ámakí tã má ní ríí átá ãmi ní 'dĩri múké múké. 16 'Bá kãdō ríí Múngú ri zị ã 'bã tãkíri kópō rĩ drĩgé, ãzini 'bá kãdō ríí vinyọ rĩ mvụ, 'dĩri adri 'yozú kínĩ 'bã nyo ri ãrí Kúrísítō vé rĩ mvụ kuyé? ãzini 'bá kãdō ríí pánga ri ùndĩ ãlěé 'bá ãsámví gé sĩ, 'dĩri adri 'yozú kínĩ 'bã nyo ri rụ' bá Kúrísítō vé rĩ nya kuyé? 17 'Bá kãdō ríí pánga ãlu 'dĩri ãlěé 'bá ãsámví gé sĩ, ãri lũ kínĩ, 'bã adri' bá kárakarã nō' bée, 'bã rụ' bá ãlu.

18 ãmi ụ' sũkí drĩ 'bá Ìsèrélě vé rĩ pi vé tã ká, kōpi kãdō ríí ã úmú vūrã rọbọñọ zázú rĩ gé ngá ã ní zãá rọbọñọ rú rĩ ã nyangará gá, kōpi ri Múngú ri ãnjĩ. 19 Mã 'yo rí kínĩ rọbọñọ ã ní ríí zãá ngá ã ní údé drĩ sĩ múngú rú 'dĩri ní rĩ, ãri nyo ẹzị be? Dōku ngá ã ní údé drĩ sĩ múngú rú 'dĩri, ãri nyo ẹzị be? 20 Adri 'dĩni kuyé, tã má ní 'yoó rĩ,

ĩri 'dĩni, rōbōŋō pāgánō rĩ pi vé rĩ, kōpi ri sē
 índrí ũnjĩ rĩ pi* ní, adri Múngú ní kuyé. Á lē ĩmi
 úmúkí ĩmi tā 'oó índrí ũnjĩ rĩ pi be ku. ²¹ ĩmi
 ícókí rií ngá mvụú kópō Úpí vé rĩ agá, ịsụ ăkūdē
 ĩmi kpá ri ngá mvụ kópō índrí ũnjĩ rĩ pi vé rĩ agá
 ĩndĩ 'dĩni ku, ĩmi ícókí úrí ngá nyaá mísá Úpí vé
 rĩ drĩgé, ịsụ ăkūdē ĩmi kpá ri ngá nya índrí ũnjĩ
 rĩ pi vé mísá drĩgé ĩndĩ 'dĩni ku. ²² 'Bá 'okí dō sũ
 'dĩri tịnị, tā 'dĩri sē nyo jíkó 'de Úpí agá ku? ĩmi
 kádō ụsụú, 'bá nděkí nyo Úpí ri ũkpō sĩ rá?

'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' bá gí rĩ pi drĩwālā ịsụ rá

²³ ĩmi ụrụkọ 'yokí kínĩ "'Bâ ícó tā ărěvú 'bá ní
 lēé rĩ pi 'dụ ngá rá." 'Bo á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, tā
 rĩ pi ărěvú céré ngakí adrií múké ku, dōku ícókí
 ĩmi ịzā koó ku. ²⁴ Lē 'bâ rikí 'yéná 'bâ tā ụsụú
 áyu ku, lē 'bâ ụsụkí 'bá ụrụkọ ă tā ĩndĩ.

²⁵ Zāá ĩmi ní jeé jőkónị gé rĩ,† lē ĩmi nyakí ĩri
 nya nya. Lē ĩmi zíkí 'yozú kínĩ zāá nōri íbíkí ịjị
 ngōósıla yā 'dĩni ku. ²⁶ Búkũ Múngú vé rĩ 'yo
 kínĩ, "Vũ nōri, ĩri Úpí Múngú vé ni, ăzini ngá 'a
 ni gé rĩ pi céré Úpí vé ni."

²⁷ 'Bá Múngú ri nịpi kuyé rĩ zị dō ĩmi mụú
 ínyá nyaá, ĩmi lěkí dō mụú rá, ĩmi mụkí ịyí. ĩmi

* **10:20** 10:20 Índrí ũnjĩ rĩ pi: Índrí ũnjĩ rĩ pi ăndúru mālāyíkā
 Múngú vé ni 'bũ gé 'dāá, kōpi nōkí tăĩmbị Múngú vé rĩ, Sătánā ri
 kōpivé ămbúgú. Múngú ídró kōpi 'bũ gé 'dāásĩ vŭgá nōó, kōpi
 gōkí ufuú índrí ũnjĩ, kōpi ri 'bá rĩ pi ní ịzāngā sē vũ drĩgé nōgó.
 'Í lā 'dangárá 12:7-9. † **10:25** 10:25 Zāá ĩmi ní jeé jőkónị gé rĩ:
 'Bá rĩ pi ri zāá ĩ ní rií sēé rōbōŋō rú ngá ĩ ní rií údé múngú rú rĩ
 pi ní rĩ ụzị jőkónị 'dāri agá. **10:26** 10:26 Săwŭmā 24:1

nyakí ngá ĩ ní sēé ĩmi ní rĩ. Lē ĩmi zíkí 'yozú kínĩ ín्या nōri íbíkí íjĩ ngōósīla yā 'díní ku. ²⁸ 'Bo 'bá āzi 'yo dō ĩmi ní kínĩ zāá 'dĩri zākí ĩri rōbōṅṅō rú ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní, lē ĩmi nyakí ku, ā'diātāsīyā 'bá 'dĩri ní lūú ĩmi ní gí rĩ sī, ā sē rí 'bá 'dĩri ní ĩzāngā ku. ²⁹ Tā má ní 'yoó 'dĩri adri 'yozú kínĩ á 'yo 'yéṅá ĩmi tā sī kuyé, á 'yo 'bá tā rĩ 'yoópi ĩmi ní 'dĩri vé tā sī ĩndĩ. ĩmi urukọ 'yokí kínĩ, “Ma ícọ ngá rĩ pi ārēvú nya céré rá, 'bá āzi ũsũ dō kínĩ mâ nya ngá āzi ku, ngá 'bá 'dĩri ní ũsũú 'yozú kínĩ mâ nya ngá 'dĩri ku rĩ ā'di? ³⁰ Ngá má ní lēé nyaá rĩ, ma dō ri Múngú ní ōwō'dĩfō sē āní rá, ā'di ri ícọ 'yo kínĩ tā má ní 'oó 'dĩri ũnjí nĩ?” ³¹ ĩmi dō ri ngá nya, ĩmi dō ri ngá mvu, āzini ĩmi dō ri ězĩ nga, tā ĩmi ní 'oó rĩ, ā sē ē íngúkí rí Múngú ri āní. ³² Lē ĩmi ugakí 'bá urukọ ní létĩ ku, Yāhúdĩ rĩ pi ní létĩ ku, Gĩrĩkĩ rĩ pi ní létĩ ku, dōku ā ugakí 'bá kánísā Múngú vé rĩ agá rĩ pi ní létĩ ku. ³³ Ma ri sē 'bá kárákará pi ri āyĩkō ĩsũ. Tā má ní 'oó rĩ adri 'yozú kínĩ ĩri 'yéṅá āyĩkō sē má ní ọ'dúkúḷe kuyé, ĩri āyĩkō sē 'bá rĩ pi ní céré, kōpi ē ĩsúkí rí pangará āní.

11

¹ Lē ĩmi 'dukí tā rĩ ngaá, sũ má ní tā Kúrísítō vé rĩ 'dujú ngaá rĩ tĩnĩ.

Létĩ Múngú ri ĩnjĩzú rĩ

² Ma ri ĩmi íngú, ā'diātāsīyā ú'djú céré ĩmi ní ríí mâ tā ũsũú, āzini ĩmi ní ríí tā má ní ímbá ĩmi ní rĩ 'dujú ngaá rá rĩ sī. ³ Á lē ĩmi nĩkí áamá

'yozú kínī, āgō rī pi āmbúgú ūkú rī pi drīgé, Kúrísítō ri āmbúgú āgō rī pi drīgé, Múngú ri āmbúgú Kúrísítō drīgé. ⁴ Ágó riipi Múngú ri zīipi, dōku riipi tā Múngú ní i'daá rī ūlūupi 'í drī ọzūupi bōngó sī cí rī, ĩri 'í ní drīnjá sē. ⁵ Ūkú riipi Múngú ri zīipi, dōku riipi tā Múngú ní i'daá rī ūlūupi 'í drī ọzūupi bōngó sī kuyé rī, ĩri 'í ní drīnjá sē, ĩri índre sū fakí drī'bí ni gí tīni. ⁶ Ūkú 'í drī ọzūupi bōngó sī cí kuyé rī, lē ā fa 'í drī'bí rá. Drī'bí fangará rī dō ĩri ní drīnjá sē, lē ā ọzū 'í drī bōngó sī cí. ⁷ Lē ágó ā ọzū 'í drī bōngó sī cí ku, ā'diātāsīyā Múngú gbi ĩri sūy 'í tīni, ē íngúkí rí Múngú ri āní. 'Bo ūkú ri sē ĩ 'bá ágó ri íngú āní íngúngū. ⁸ Ágó ri gbikí ĩri íngázú ūkú ā rú'bá gá kuyé, 'bo gbikí ūkú ri íngázú ágó rú'bá gá. ⁹ Í'dóngará gá 'dāá, gbikí ágó ri ūkú ē ĩzā koó kuyé, 'bo gbikí ūkú ri ágó ē ĩzā koó. ¹⁰ Lē ūkú ā ọzū 'í drī bōngó sī cí, ĩri lū kínī 'du ágó ni vé tǎimbí ngaá rá, mǎlāyíkā rī pi adri āní āyīkō sī.

¹¹ 'Bá Úpí ri ẹ'yī'bá gí rī pi āsámví gé, lē ágó pi ūkú be, kōpi ē ẹtīkí ĩ ílébe ílébe. ¹² Ádarú ūkú ĩ ní gbií drīdrī rī, gbikí ĩri ĩfūu ágó rú'bá gá, ūkú rī pi tīkí āgō rī pi nī. 'Bo Múngú gbi ngá rī pi ārēvú céré nī.

¹³ Lē ĩmi ámákí tā 'dīri, ūkú ri dō Múngú ri zī, ọzū dō 'í drī bōngó sī kuyé, ĩri nyo múké? ¹⁴ Ádarú ágó ku dō 'í drī'bí dụú āco, sē nyo ĩri ní drīnjá ku? ¹⁵ Ūkú vé drī'bí dụ dō āco, ĩri sē ĩri adri āní ūnyī be, ĩrivé drī'bí āco 'dīri sēkí ĩri ní drī ọzūzú āní. ¹⁶ Tā 'dīri ĩri lẹtī ĩ ní rizú tā 'ozú āní kǎnísā Múngú vé rī agá rī, lē 'bá āzi ā 'bā

ãgátá tã má ní 'yoó 'dĩri sĩ ku.

Tã ĩ ní ũtĩĩ 'bá rĩ pi úmúkí dō ĩ vinyõ mvungará gá rĩ

¹⁷ Tã má ní lěé ẹziĩ ĩmi ní 'dĩri adri 'yozú kínĩ ma ri ĩmi íngú 'dĩni kuyé, ã'diātāsīyã ĩmi kádō rií ĩmi úmú, ĩmi ri tã ũnjí 'o, ĩmi lěkí tã múké 'oó ku.

¹⁸ ĩmi 'bá kãńísã vé 'dĩ'bée, á yĩ kínĩ, ĩmi kádō rií ĩmi úmú, ĩmi ri ĩmi acoco. Á nĩ á má rá, tã urukọ má ní yĩĩ 'dĩ'bée ĩri tã áda. ¹⁹ Á nĩ rá 'yozú kínĩ, acongará anigé ĩmi ãsámví gé, Múngú ri ícọ tã pĩrĩ rĩ lũ ĩmi ní nĩ.

²⁰ ĩmi kádō rií ĩmi úmú vūrã ãlu gé ínyá nyangará gá, ãzini vinyõ mvungará gá, ĩmi 'dukí tã ni ngaá pĩrĩ ku. 'Dĩri lũ 'yozú kínĩ ĩmi ri ínyá Úpí vé rĩ nya 'dĩni ku. ²¹ Sã ínyá nyazú rĩ gé, 'bá ãlu ãlu ri í'dó ívé ngá nya ó'dúkùlẹ, tẽ ógúpĩ ri ku. 'Bá urukọ ri adri ẹbĩrĩ sĩ, 'bá urukọ ri ĩmērē ĩmērē. ²² ĩmi jó ãkó ĩmi ní rizú ngá nyazú, ãzini ngá mvuzú? ĩmi ri kãńísã Múngú vé rĩ ide, ãzini ĩmi ri drĩnjá sē 'bá ngá ãkó rĩ pi ní kuyé? Mâ 'yo rí ĩmi ní tã íngóni? ĩmi lěkí mâ íngú ĩmi? Má ícọ ĩmi íngú tã 'dĩri sĩ ku.

Ínyá Úpí vé uletere rĩ vé nyangará

(Mātáyo 26:26-29; Mārākō 14:22-25; Lúkã 22:14-20)

²³ Tã má ní ímbá ĩmi ní 'dĩri má íbí ịsụ Úpí Yésũ vúgá. Ịnịná ĩ ní ĩri ã ũli 'bezú 'dãri gé, í'dú pánga, ²⁴ ĩri ní ọwō'dífô sězú Múngú ní, ĩri ní pánga rĩ ãndĩzú. ĩri ní 'yozú kínĩ, "'Dĩri mávé rú'bá ĩ ní sēē ĩmi ní rĩ. ĩmi 'okí 'dĩni, ĩmi ígákí

rí mâ tâ ãní.” ²⁵ Ínyá rĩ ã vùdrĩ gé, ĩri ní kópō rĩ í'dúzá, ĩri ní 'yozú kīnĩ, “Kópō 'dĩri ĩri ũndĩ ú'dí ĩ ní ruú mávé ãrí sĩ rĩ, ĩmi mvukí ĩri, ĩmi ígákí rí mâ tâ ãní.” ²⁶ Sâ céré sĩ, ĩmi kãdō rii pánga rĩ nyaá, ãzini ĩmi kãdō rii vinyō kópō agá rĩ mvuú, ĩmi ri Úpí vé drãngará ã tâ ũlũ 'bá rĩ pi ní cĩngbá cazú lókí ĩri ní ĩgōzú rĩ gé.

²⁷ 'Bo 'bá riipi pánga rĩ nyaápi, ãzini kópō Úpí vé rĩ mvuúpi létĩ be pĩrĩ ku rĩ, 'o 'dĩri tâ ũnjĩ Úpí vé rú'bá ã tâ sĩ, ãzini ĩrivé ãrí ã tâ sĩ. ²⁸ Tã 'dĩri sĩ, lē mĩ áamá mi ũgbále, mĩ íbí rí vinyō rĩ mvuú ndō. ²⁹ 'Bá pánga rĩ nyaápi, ãzini vinyō rĩ mvuúpi ũnjĩkãnyã drĩgé, nĩipi áamápi 'yozú kīnĩ 'i rú'bá Kúrísítō vé nĩ kuyé rĩ, ĩ tâ lĩ drĩ ni gé rá. ³⁰ Tã 'dĩri sĩ, ĩmi ãsámvú gé, sē drã fi 'bá kárakarã pi ã rú'bá gá, kōpi ícákí ũkpō ãkó, urukō'bée ũdrãkĩ rá. ³¹ 'Bo 'bá áamáki dō 'bávé tâ ũgbále gĩ, ícókĩ tâ lĩ 'bá drĩgé ku. ³² Úpí ĩrĩñã dō 'bã, ĩri 'dĩri 'bã útú adri pĩrĩ, sē ã lĩkĩ rí tâ 'bá drĩgé sũ ĩ ní lĩ 'bá vũ drĩgé rĩ pi drĩgé rĩ tĩnĩ ku.

³³ Má édrípĩi má ómvúpiĩ, ĩmi kãdō ĩmi úmú ínyá Úpí vé rĩ ã nyangará gá, ãzini vinyō rĩ ã mvungará gá, lē ĩmi tēkĩ ĩmi õgũpĩi ē ícákĩ céré ũgbále. ³⁴ Èbĩrĩ fũ dō mi káyĩ, lē kōdō mĩ nya ínyá mívé ãngá 'dãã ũgbále, ĩmi kãdō ĩmi úmú, ã lĩkĩ rí tâ ĩmi drĩgé ku.

Mã kãdō caá ĩmi vúgã 'dĩlé, ma kúru mu ĩmi ní tâ urukō'bée ũlũ ndō.

12

Ūkpō Índrí Uleterē rĩ ní sēē 'bã rĩ pi ní rĩ

¹ Má édrípìì má ómvúpìì, á lē fēfē Índrí Uletere rī ní sēé 'bá rī pi ní rī vé tã ímbá ìmi ní, ìmi nīkí rí tã ni múké. ² Ìmi nīkí rá 'yozú kínì, ìmi ní drī ótú adrizú pāgánō rú rī gé, ù'bākí ìmî mî, sē ìmi kùkí létì ùnjí gé, ìmi rikí ngá ì ní údé múngú rú átá'bá ku rī pi ìnjì. ³ Á lē lūú ìmi ní 'dīni, Índrí Múngú vé rī dō ri ìmî drī ko nī, ìmi 'yo Yēsū ri Úpí, ìmi ícókí Yēsū ri u'daá ku.

⁴ Fēfē Índrí Uletere rī ní sēé 'bá rī pi ní rī céré āndiāndí, 'bo Índrí ālu ālu 'dīri ri ūkpō rī sē nī. ⁵ Ęzì 'bá ní rií ngaá rī pi céré āndiāndí, 'bo 'bâ ri ězì rī nga Úpí ālu 'dīri ní. ⁶ Ęzì 'bá ní rií ngaá rī pi céré āndiāndí, 'bo Múngú ālu 'dīri, ìri úmī sē 'bá céré pi ní ězì ngazú nī.

⁷ Sēkí Índrí Uletere rī 'bá ní, 'bâ kokí rí 'bâ ìzā āní 'bâ āsámvú gé sī. ⁸ Índrí Uletere rī sē 'bá urukọ ní úmī átángá átázú 'bá āzi ní, sē kpá 'bá urukọ ní tã nīngará tã 'i zūúpi zūzú ni átázú, Índrí Uletere ālu ālu 'dīri ri 'bá rī pi ní úmī sē nī, āzini tã nīngará sē nī. ⁹ Índrí Uletere ālu ālu 'dīri, ìri sē 'bá rī adri ẹ'yīngará be 'í ẹsì agá, ìri ūkpō sē 'bá urukọ'bée ní 'bá drā be rī pi ídrízú, ¹⁰ ìri ūkpō sē 'bá urukọ ní tã āyāzú āyāyā ni 'ozú, 'bá urukọ ní, ìri ūkpō sē tã Múngú ní 'daá rī pi ūlūzú, 'bá urukọ ní, ìri ūkpō sē índrí rī pi ámázú, 'bá urukọ ní, ìri ūkpō sē kōpi átá tì āndiāndí sī, 'bá urukọ ní, ìri ūkpō sē kōpi tì āndiāndí rī vé ífíí újā āní. ¹¹ Índrí Uletere rī ūkpō sē 'bá ālu ālu ní tã 'dī'bée 'ozú nī, ìri sē sū 'í ní lēé rī tìni.

Rú'bá ri ìgélé be āndiāndí

12 Rụ'ba ri ãlu, ãri ãgélé be kárakará. ãgélé rĩ pi ã adrikí dō ãndiãndí drããsiyã, kôpi ri êzĩ nga rụ'ba ãlu gé. Rụ'ba Kúrísitō vé rĩ ãgélé be kárakará, kôpi ri êzĩ nga ãri ã rụ'ba gá. 13 'Bã Yãhũdĩ rĩ pi, 'bã adri'ba Yãhũdĩ rú ku rĩ pi, tũgẽrĩ rĩ pi, 'bã adri'ba tũgẽrĩ rú ku rĩ pi be céré, sêkí 'bã ní bãtízĩmũ adrizú Kúrísitō rụ'ba gá Índrí Uleteré rĩ vé ùkpõ sĩ, 'bã céré ri Índrí Uleteré 'dĩri ãlẽ.

14 'Bávé rụ'ba adri ãgélé be ãlu kuyé, kôpi ãgélé be kárakará. 15 Pá 'yo dō, “Má adri drĩ 'i ku, má adri ãgélé rụ'ba vé ni ku,” êndèpĩ pá adri nyo ãgélé rụ'ba vé ni ku? 16 Bĩ 'yo dō, “Má adri mì 'i ku, má adri ãgélé rụ'ba vé ni ku,” êndèpĩ bĩ adri nyo ãgélé rụ'ba vé ni ku? 17 Rụ'ba ã adri dō 'yèná mì 'i, 'bã rĩ ícò tã yĩ íngóni? Dõku rụ'ba ã adri dō 'yèná bĩ 'i, 'bã rĩ ícò ngá ngũ íngóni? 18 'Bo Múngú 'bã ãgélé ãndiãndí 'bã rụ'ba gá, sũ ãri ní lèé rĩ tĩnĩ. 19 ãgélé rĩ té dō 'yèná ãlu, rụ'ba ri té adri 'dãáyo. 20 ãgélé rĩ pi kárakará, 'bo kôpi úmúkí ã ícá rụ'ba ãlu.

21 Mì ícò 'yoó drĩ ní, “Ma ícò êzĩ nga mì ãkó rá” 'dĩni ku! ãzini drĩ ícò 'yoó pá ní, “Ma ícò êzĩ nga mì ãkó rá” 'dĩni ku! 22 ãgélé rụ'ba vé índrè'ba kú ùkpõ ãkó 'dĩ'bée, kôpi céré êzĩ be. 23 ãgélé rụ'ba vé ã ní ndrèé kuú êzĩ ãkó 'dĩ'bée, ã sũ kôpi rụ'ba gá sũsũ. ãgélé rụ'ba vé ã ní ndrèé bãdãrú ku 'dĩ'bée, 'bã kôpi õzũ cí, 24 'bo ãgélé urũkõ'bée ícókí kôpi õzũú cí ku. 'Bo Múngú údé rụ'ba rĩ ãlu, ã sũ rĩ ã ãnjĩkí rĩ ãgélé urũkõ ã ní ndrèé kuú êzĩ ãkó rĩ pi ãnĩ. 25 Múngú 'o tã 'dĩri 'dĩni, ãgélé

rĩ pi ã acokí rí ĩ ku, ógúpì ě ětĩ rí ógúpì ri. ²⁶ Īgélé ãlu 'bá rù' bá gá rĩ dō ĩzāngā nya, ĩgélé rĩ pi céré ĩzāngā nya ĩndĩ, ĩngúkí dō ĩgélé ãlu rĩ ĩngúngũ, ĩgélé rĩ pi céré nga adri ãní ãyĩkō sĩ.

²⁷ Īmi úmúkí ĩmi ícá ãlu rù' bá Kúrísítō vé ni, 'bá ãlu ãlu ri ĩgélé ĩfũúpi Kúrísítō rù' bá gá ni. ²⁸ Kānísā agá, drĩdrĩ ni, Múngú ũpě 'bá áyúāyũ rĩ pi, ĩrĩ ni, ũpě nẹbĩ* rĩ pi, na ni, ũpě 'bá āngũ ímbá' bá rĩ pi, āzini ũpě kpá 'bá tā āyāzú āyāyā ni 'o' bá rĩ pi, 'bá āngũ ídrí' bá rĩ pi, 'bá ícókí' bá ĩ ógúpì ě ĩzā ko' bá rĩ pi, 'bá drĩkoma rú rĩ pi, āzini 'bá átá' bá tị āndíāndí sĩ rĩ pi. ²⁹ 'Bá ícókí céré adrií 'bá áyúāyũ ni pi rú ku. 'Bá ícókí céré adrií nẹbĩ rú ku. 'Bá ícókí céré adrií 'bá āngũ ímbá' bá ni pi ku. 'Bá ícókí céré tā āyāzú āyāyā ni 'oó ku. ³⁰ 'Bá ícókí céré 'bá drā be rĩ pi ídrí ku. 'Bá ícókí céré átá tị āndíāndí sĩ ku. 'Bá ícókí céré tị rĩ pi vé ífífí újá ku. ³¹ Á lě ĩmi 'bākí ẹsị fẹfẹ tā be āmbúgú rĩ ịsúzú ẹzị ngazú 'bá rĩ pi ě ĩzā kozú.

Nóni á lě ĩmi ní lẹtị múké ni lűú.

13

Lěngará

¹ Ma dō ri átá tị 'bá rĩ pi ní átázú rĩ sĩ, āzini mǎlǎyíkǎ rĩ pi ní átázú rĩ sĩ, 'bo ma dō lěngará ākó, átángá má ní rií átá 'dĩri ífífí ākó, ĩri 'u sũ ĩ ní rií ngíríngírí coó rĩ tịni. ² Fẹfẹ ĩ ní sěe má ní rĩ, ĩri dō rizú tā Múngú ní i'daá rĩ ũlűzú, āzini á nĩ dō tā Múngú vé ũzűűzű rĩ pi céré rá, ma

* **12:28** 12:28 Nẹbĩ: Múngú ri ívé tā átá nẹbĩ rĩ pi ní, kọpi kúru ĩrívé ụ'dúkọ rĩ ũlű 'bá rĩ pi ní.

dō tā nīngará be āmbúgú, āzini ma dō ẽ'yīngará be ícózú írã rĩ pi gūzú mužú vūrã āzi gé rá, 'bo ma dō lēngará ākó, ma ẽzĩ ākó. ³ Á sē dō mávé ngá ārēvú céré 'bá ngá ākó rĩ pi ní, āzini á sē dō mávé rụ 'bá zãá rōbōṅṅọ rú, 'bo ma dō lēngará ākó, má ícó ngá āzi ịsụ ku.

⁴ Lēngará ri ỉ tã ni 'dụ ẹsị mādã sĩ, lēngará ri sē ỉ adri ānị ẹsị be múké. Lēngará sē 'í 'bã ẹsị 'bá āzi vé ngá drịgé ku, lēngará sē 'bá rĩ íngú 'i ku, dōku lēngará sē 'bá āzi ícó 'yoó kínĩ 'í ndē 'bá rĩ pi céré nĩ 'díní ku. ⁵ Lēngará ri sē 'bá rĩ adri gbórókó rú ku, lēngará ri sē 'bá rĩ ụsụ 'yéná 'i tã ọ'dúkụlẹgúsĩ ku, lēngará ri sē 'bá rĩ vé ẹsị ve tã sĩ mbēléná ku, ịri sē 'bá rĩ 'bã 'bá āzi vé tã 'í ẹsị agá ũnjí ku. ⁶ Lēngará ri sē 'bá rĩ adri ịzāngā sĩ tã ũnjí sĩ, 'bo ịri sē 'bá rĩ adri āyĩkō sĩ tã ỉ ní 'oó áda rĩ sĩ. ⁷ Lēngará ri sē 'bá rĩ ícó 'í ọgúpị ẹ ịzã ko rá lókí be céré, ịri sē 'bá rĩ ọgúpị vé tã à'yĩ ẹsị be céré, ịri sē 'bá rĩ ẹsị 'bã tã drịdrị rĩ ütēzú, ịri sē 'bá rĩ ẹsị úmbé tã rĩ ã 'ongará gá.

⁸ Lēngará dẹ ku. 'Bo tã Múngú ní i'daá rĩ pi vé ũlūngará, kọpi ímụ dẹ rá, átángá tị āndiāndi sĩ rĩ ícókí ímụ átá ku, āzini tã nīngará ri ímụ dẹ rá. ⁹ 'Bá nĩkí tã rĩ pi ārēvú céré kuyé, āzini tã Múngú ní i'daá rĩ pi, 'bã ũlūkí céré kuyé. ¹⁰ Ụ'dụ ụdụ vé rĩ kādō ícá, ngá rĩ pi céré ímụ adri múké, 'bo ngá adri'bée ũnjí rĩ pi ímụ dẹ 'dĩisĩ rá.

¹¹ Má ní ándúró adrií mváná rú rĩ gé, á ri átá sũ mváná mādānā ni tịni, á ri tã ụsụ sũ mváná tịni, āzini mávé yĩkị tã ámázú rĩ sũ mváná vé rĩ tịni. 'Bo má kã mbaá ícá āmbúgú, á ku tã ānjĩnã vé rĩ pi céré rá. ¹² Sã nōri gé, 'bã ri Múngú

vé ɪndrɪlɪkɪ ndre múndũrã agá, ɪndré uletere ku, úmvúlésɪ 'bã ímụ ɪri ndre 'bã mị sɪ. 'Bã n̄íkí ngá rĩ pi ǎrěvú céré kuyé, 'bo úmvúlésɪ 'bã ímụ n̄í rá, s̄ũ Múngú ní 'bã n̄ĩ rá rĩ t̄ɪn̄i.

¹³ Ngá na 'dĩ'bée adri mužú nyonyo, ẹ'yĩngárá, ẹsɪ 'bãngárá tã dr̄ɪdr̄i rĩ dr̄ɪgé, ǎzini lěngárá. 'Bo ngá na 'dĩ'bée ǎsámvú gé, agaápi rá rĩ, ɪri lěngárá.

14

Átángá ɪ ní átá t̄ɪ ɪ ní n̄ĩ kuyé rĩ s̄i rĩ, ǎzini tã Múngú ní i'daá rĩ vé ũlũngárá

¹ Lě ɪmi 'bãkí lěngárá vé tã ǎmbúgú, lě ɪmi 'bãkí úvá rizú fěfě ɪndrɪ Uletere rĩ vé rĩ ndǎzú, agaápi rá rĩ, lě ɪmi 'bãkí úvá tã Múngú ní i'daá ɪmi ní rĩ ũlũzú. ² 'Bã riipi átápi t̄ɪ ɪ ní n̄ĩ kuyé rĩ s̄i rĩ, átángá ɪri ní átá rĩ, Múngú ri n̄í rá, 'bo 'bã rĩ pi ɪcókí tã ɪri ní átá rĩ n̄ĩ ku, tã ɪri ní ũlũú 'd̄iri, ɪndrɪ Uletere rĩ ũlũ tã ɪ ũzũ 'bã ũzũzũ rĩ pi ɪri ní n̄i. ³ 'Bã riipi tã Múngú ní i'daá rĩ ũlũúpi rĩ, ɪri s̄e 'bã rĩ pi adri ũkpó ũkpó Úpí agá, ɪri k̄opi ẹ ẹsɪ ɪmbá, ɪri k̄opi ɪc̄ic̄ik̄i, ǎzini ɪri k̄opi ẹ ẹsɪ ũmĩ. ⁴ 'Bã riipi átápi t̄ɪ 'bã rĩ pi ní n̄ĩ kuyé rĩ s̄i rĩ, átángá ɪri ní átá rĩ, ɪri 'yěṅá ri ɪri ẹ ɪzã ko, 'bo 'bã riipi tã Múngú ní i'daá rĩ ũlũúpi rĩ, ɪri 'bã k̄ánisã vé rĩ pi ẹ ɪzã ko. ⁵ Má ǎ'yĩ rá 'yozú kɪn̄i, ɪmi ɪcókí átá t̄ɪ ɪ ní n̄ĩ kuyé ni s̄i rá, 'bo agaápi rá rĩ, á lě ɪmi ũlũkí tã Múngú ní i'daá ɪmi ní rĩ. 'Bã riipi tã Múngú ní i'daá rĩ ũlũúpi rĩ, ndě 'bã riipi átápi t̄ɪ ɪ ní n̄ĩ kuyé rĩ s̄i rĩ rá. Ngá múké rĩ, lě 'bã ǎzi ǎ újá tã rĩ vé ɪfífí, ǎ ko rí 'bã k̄ánisã vé rĩ pi ẹ ɪzã.

6 Má édríp̄i má ómvúp̄i, á mụ dō átá ìmi ní tị ìmi ní n̄i kuyé ni s̄i, ìri nyo ícó ìmi ìzā ko rá? Má ùlū dō ìmi ní tã Múngú ní i'daá má ní urobí agá r̄i, dōku tã n̄ngará Múngú ní s̄é má ní r̄i, dōku má ùlū dō tã Múngú ní i'daá má ní r̄i, dōku má ímbá dō tã Múngú vé r̄i, tã 'd̄i'bée ícókí nyo ìmi ìzā koó ku? 7 Ngá úngó ngozú s̄i j̄l̄égú t̄i, dōku k̄i'd̄i t̄i, k̄p̄ivé ụ'd̄uk̄o dō ãlu, 'bá r̄i ícó úngó r̄i vé ụ'd̄uk̄o n̄i á má ngóni? 8 Vukí dō j̄l̄égú r̄i vé ụ'd̄uk̄o 'ūu múké kuyé, ãngaráwá r̄i pi ícó n̄i á má ngóni 'yozú k̄in̄i z̄ik̄i ì mụ ẹ'd̄i gé? 9 Tị vé átángará ìri kpá adri s̄i 'd̄iri t̄i, ìmi átákí dō tị 'bá r̄i pi ní n̄i kuyé ni s̄i, ã'di ri ícó tã ìmi ní átá r̄i vé íf̄if̄i n̄i á má rá n̄i? Ìmi 'd̄iri ri átá ku ùl̄i agá 'd̄igé. 10 Tị r̄i pi kárákará v̄u dr̄igé n̄ogó, k̄opi céré íf̄if̄i be. 11 'Bo á n̄i dō tị 'bá ãzi ní átá r̄i vé íf̄if̄i ku, 'bá átángá r̄i átápi r̄i, ìri j̄ākāgú, ìri m̄i gé 'd̄alé, ma kpá j̄ākāgú. 12 Ìmi l̄ékí dō f̄ēf̄ē Índr̄i Uletere r̄i ní rií s̄é ẹz̄i ngazú r̄i pi, l̄ē ìmi ìp̄ékí f̄ēf̄ē 'bá k̄ān̄isā vé r̄i pi ní ícózú mbazú ni.

13 'Bá r̄i dō ri átá tị ì ní n̄i kuyé ni s̄i, l̄ē ã z̄i Múngú ri, ã új̄á r̄i tã 'í ní átá r̄i vé íf̄if̄i ãn̄i 'bá r̄i pi ní. 14 ã'diātās̄iyā ma dō ri Múngú ri z̄i tị má ní n̄i kuyé ni s̄i, índr̄i má agá r̄i ri tã r̄i z̄i n̄i, 'bo á n̄i tã má ní z̄i r̄i vé íf̄if̄i kuyé. 15 Kuru m̄a 'o r̄i ã'di? Índr̄i má agá r̄i s̄i, ma ícó Múngú ri z̄i rá, ma kpá ícó Múngú ri z̄i úm̄i s̄i rá. Índr̄i má agá r̄i s̄i, ma úngó ngo rá, ma kpá úngó ngo úm̄i s̄i rá. 16 Mi dō ri 'ȳej̄á Múngú ri íngú índr̄i mí agá r̄i s̄i tị ì ní n̄i kuyé ni s̄i, 'bá tị r̄i n̄i 'bá kuyé r̄i pi ícó "Ām̄n̄ā" r̄i ã'ȳi íngóni, ís̄úzú k̄opi n̄k̄i tị mí

ní rizú átázú rĩ kuyé. ¹⁷ Mi kōdō ri ōwō'dĩfō sē Múngú ní múké, 'bo ko 'bá ʊrʊkɔ'bée ē īzā ku.

¹⁸ Á sē ōwō'dĩfō Múngú ní má ní tị ĩ ní n̄ĩ kuyé rĩ pi átá ĩmi ndēé rĩ sī. ¹⁹ 'Bo ma dō k̄ánisā agá, lē kōdō mâ átá átángá ā fífí t̄ɔw̄ɔ 'bá rĩ pi ní ícó n̄ĩ rá ni pi k̄ɔpi ímbázú ān̄í, ndē má ní átángá ā fífí átázú cazú élifū m̄ɔdr̄ɔ (10,000) tị 'bá āzi ní n̄ĩ kuyé ni sī rĩ.

²⁰ Má édr̄íp̄i má ɔmv̄úp̄i, lē ĩmivé ȳk̄i tā ʊs̄ɔzú rĩ ā adri s̄ɔ anj̄in̄á rĩ pi vé rĩ t̄ɔn̄i ku, lē ĩmivé ȳk̄i tā ʊs̄ɔzú rĩ ā adri s̄ɔ 'bá ambugu rĩ pi vé rĩ t̄ɔn̄i. Lē ĩmi adrik̄i s̄ɔ anj̄in̄á nyír̄in̄á ũnj̄ik̄anyā ākó rĩ pi t̄ɔn̄i. ²¹ S̄ík̄i Búkū Múngú vé rĩ agá,

“Úp̄i k̄in̄i,

‘Ma átángá rĩ átá j̄ākā ĩ ní k̄ɔpivé tị n̄ĩ kuyé rĩ pi tị gé,
k̄ɔpi átángá rĩ átá 'bá mávé rĩ pi ní tị ĩ ní n̄ĩ kuyé ni sī,
'bo 'bá mávé rĩ pi ícók̄i tā ma ní átá rĩ ȳi ku.’ ”

²² 'Bá rĩ átá dō tị ĩ ní n̄ĩ kuyé ni sī, ĩri ũkpō Múngú vé rĩ i'da 'bá Yēs̄ɔ ri ẹ'ȳi' 'bá kuyé rĩ pi ní, i'da 'bá Yēs̄ɔ ri ẹ'ȳi' 'bá gí rĩ pi ní ku. Tā Múngú ní átá n̄ɛb̄i tị gé rĩ, ĩri átá 'bá Yēs̄ɔ ri ẹ'ȳi' 'bá gí rĩ pi ní, átá 'bá Yēs̄ɔ ri ẹ'ȳi' 'bá kuyé rĩ pi ní ku.

²³ 'Bá k̄ánisā vé rĩ pi úmúk̄i dō ĩ cére v̄ūrā ālu gé, 'bá ālu ālu i'dó dō r̄ií átá tị 'bá āzi ní n̄ĩ kuyé ni sī, 'bá tị rĩ n̄ĩ' 'bá ku rĩ pi, āzini 'bá Yēs̄ɔ ri ẹ'ȳi' 'bá kuyé ni pi íf̄ík̄i dō k̄ɔpi ās̄ámvú gé, k̄ɔpi ícók̄i 'yoó ĩm̄i dr̄ɔ ábá gí 'd̄ini ku? ²⁴ 'Bo ĩmi dō cére ri

tã Múngú ní i'daá rĩ ùlũ, 'bá Yésũ ri ẽ'yĩ' 'bá kuyé rĩ pi, 'bá tã Múngú vé rĩ nĩ' 'bá kuyé rĩ pi be, ífíkí dō ìmi ãsámú gé, tã ìmi ní átá 'dĩri ìri fi kòpi ẽ ẹsì agá, kòpi nĩ áamá 'yozú kìnĩ ì 'okí ùnjìkányā gí, úmvúlésì ì ìmú tã lì ì drìgé rá. ²⁵ Kòpi gō tã ùnjì ì zũ' 'bá kú ì ẹsì agá rĩ pi ùlũ ãmvé. Kòpi kũmũcí ùtĩ vũgá, kòpi Múngú ri ìnjì, kòpi 'yo, "Ádarú Múngú ri ìmi ãsámú gé anigé!"

Ẹzì Múngú ri zìzú rĩ vé ùtìngará

²⁶ Má ẹdrípìì má ómvúpìì, ìmi kádō ìmi úmú Múngú ri zìngará gá, lē 'bá āzi ā ùlũ úngó, 'bá āzi ẽ ìmbá 'bá rĩ pi, 'bá āzi ā ùlũ tã Múngú ní i'daá urobí agá rĩ, 'bá āzi ā átá tì ì ní nĩ kuyé ni sī, 'bá āzi ā ùlũ tì ì ní nĩ kuyé rĩ vé ífífí. Lē tã 'dĩ' bée céré ā 'du 'i ngaánga, ā sē rí 'bá rĩ pi ā adrikí rí ùkpó ùkpó kánísā agá. ²⁷ 'Bá lē' 'bá átá' 'bá tì 'bá āzi ní nĩ kuyé ni sī rĩ pi, lē kòpi ā adrikí 'bá ìrì dōku 'bá na, kòpi ā adrikí tré ku, lē kòpi ā átákí ālu ālu, 'bá āzi ā tē rí tã kòpi ní átá rĩ újá. ²⁸ 'Bá āzi dō tì rĩ újápì ni 'dāáyo, lē mí újì kírì kánísā agá 'dāá, mí átá mīngá tã rĩ mí ngúlúpì ní āzini Múngú ní.

²⁹ Lē nẹbì ìrì dōku na ā rikí tì rĩ ùlũú nĩ, 'bá urukọ ā tēkí rí tã kòpi ní ùlũú rĩ vé ãsámú áamá. ³⁰ 'Bo Múngú i'da dō ívé ù'dúkọ 'bá āzi úrìpi vũgá rĩ ní, 'bá átápì drìdrì rĩ ā újì kírì. ³¹ Ìmi céré nga ù'dúkọ ìmúpì Múngú vúgálésì rĩ ùlũ, 'bo ìmi ùlũkí mužú ālu ālu, ā sē rí 'bá rĩ pi ā nĩkí rí tã rĩ, kòpi ā adrikí rí ùkpó ùkpó ìvé ẹ'yìngará agá. ³² Nẹbì ri' 'bá ù'dúkọ Múngú vé rĩ ùlũ' 'bá rĩ

pi, lē kōpi ã rōkí átángá rĩ rōrō. ³³ Múngú ri ívé tã ùtĩtĩ, ĩri Múngú tãkĩri vé ni.

'Bá Múngú vé rĩ pi úmúkí dō ĩ kãnisã agá, ³⁴ lē ũkú rĩ pi ã újĩkí kĩri kãnisã agá 'dãá. Lē kōpi ã átákí átángá ku, 'bo lē kōpi ã 'dukí tã rĩ ngaá sũ tãĩmbĩ Mósẽ vé rĩ ní 'yoó rĩ tĩnĩ. ³⁵ Ũkú rĩ pi lēkí dō tã āzi nĩĩ, lē kōpi ã zĩkí tã rĩ ĩvé āgō rĩ pi tĩ gé 'bětĩ 'dãá, ã'diātãsiyã ĩri drĩnjá rú ũkú ní átázú kãnisã agá.

³⁶ ĩmi í'dókí ú'dúkó Múngú vé rĩ nĩ kuyé, āzini ú'dúkó rĩ ca 'yéjã ĩmi vúgá ó'dúkúle kuyé. ³⁷ 'Bá rĩ ũsũ dō kĩnĩ 'i nēbĩ, dōku kĩnĩ dō Índrí Uletere rĩ ású 'i gĩ, lē ã ã'yĩ 'yozú kĩnĩ tã má ní sĩĩ ĩmi ní 'dĩri, Úpĩ ẹzi má ní tã ni nĩ. ³⁸ 'Bá rĩ ã'yĩ dō tã 'dĩri ku, ícókí ĩri ã'yĩ ku.

³⁹ Má ẹdrípĩĩ má ómvúpĩĩ, lē ĩmi 'bãkí úvã ú'dúkó Múngú vé rĩ ũlũzú, āzini lē ĩmi ugakí 'bã átã'bã tĩ ĩ ní nĩĩ kuyé rĩ sĩ rĩ pi ku. ⁴⁰ 'Bo lē ĩmi 'okí tã rĩ pi ãrēvú céré mụzú múké, āzini lē ĩmi ùtĩkí tã rĩ pi ùtĩtĩ.

15

Kúrísitō vé íngángará drãngará gálėsĩla rĩ

¹ Má ẹdrípĩĩ má ómvúpĩĩ, á lē ĩmi ígákí ú'dúkó ótú má ní ũlũú ĩmi ní, ĩmi ní ẹ'yĩĩ, ĩmi ní pá tuzú tĩtĩ ĩmivé ẹ'yĩngará agá 'dãri. ² ĩmi 'dukí dō ú'dúkó múké má ní ũlũú ĩmi ní 'dĩri 'bãã ĩmĩ ẹsĩ agá rá, ĩmi pangará ĩsú rá, ĩmi 'dukí dō 'bãã ĩmĩ ẹsĩ agá kuyé, ẹ'yĩngará ĩmivé rĩ adri ẹzi ãkó.

³ Ú'dúkó múké tã be agaápi rá ĩ ní ũlũú má ní rĩ, má ũlũ ĩmi ní rá. Ú'dúkó múké tã be agaápi

rá rĩ kīnĩ, Kúrísítō drā 'bávė ũñjĩkãnyã ã tã sĩ, sũ Búkũ Múngú vé rĩ ní 'yoó rĩ tĩnĩ, ⁴ sĩkĩ ĩri 'bú agá, ú'dú na ni gé, íngá gōó ídri rú drāngará gálėsĩla rá, sũ ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩnĩ. ⁵ Índré Pétěró ęndręti gé, āzini índré ĩrivė 'bá mųdrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi ęndręti gé. ⁶ 'Dĩri ā vųdrĩ gé, gō índré 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ęndręti gé, 'bá rĩ pi vé kālāfe aga mųdųrũlũ tųwũ rĩ rá. 'Bá 'dĩ'bée āsámvú gé, 'bá kárakará ni pi drĩ ídri rú, 'bo ųrukọ'bée ũdrákĩ gĩ. ⁷ ĩri ní kpá gōzú índrėzú Yōkóbũ ęndręti gé.* Kúru ĩri ní gōzú índrėzú 'bá áyúāyũ rĩ pi ęndręti gé cérė. ⁸ Ūđũ ni gé, ĩri ní kpá gōzú índrėzú má ęndręti gé,† má adri sũ mváná ĩ ní tĩjĩ, mbāá ni ícłpi kuyė rĩ tĩnĩ.

⁹ Mávė tã índré kuú mādāņāņá 'bá áyúāyũ rĩ pi āsámvú gé, ícłkĩ ma zĩjĩ 'bá áyúāyũ ni ku, ā'diātāsĩyā á sē ĩzāngā 'bá Múngú vé rĩ pi ní ambamba. ¹⁰ 'Bo Múngú vé ęsĩ múké rĩ sĩ, sē má ní ícázú 'bá áyúāyũ ni rú nłni ānĩ, ĩrivė ęsĩ múké ĩri ní 'bāá má ní rĩ drā kána kuyė. Á nga ęzĩ ũkpł sĩ, aga 'bá áyúāyũ ųrukọ'bée vé rĩ rá, 'bo á nga ęzĩ rĩ mā ngúlłpĩ sĩ nĩ kuyė, ęsĩ múké Múngú vé rĩ sē ma ęzĩ rĩ ngaá nĩ. ¹¹ Má ũlũ dō ú'dúkł Múngú vé rĩ nĩ, dłku kłpi ũlłkĩ dō nĩ, 'bā cérė ri ú'dúkł Múngú vé ālu ālu 'dĩri ũlũ, ĩmi ní ę'yĩjĩ gĩ 'dĩ.

* **15:7** 15:7 Yōkóbũ: Yōkóbũ cápĩtā 'dĩri agá rĩ ĩri Yėsũ vé ędrĩpi, ĩri 'bá Yėsũ ri ę'yĩ' 'bá gĩ Yęrusālėmā gá rĩ pi vé drĩkoma. 'Í lā ęzĩ 15:12-21; 21:18-19; Gālātĩyā 1:19. † **15:8** 15:8 ĩri ní kpá gōzú índrėzú má ęndręti gé: Yėsũ i'da 'i Páulũ ęndręti gé řsũ ākũdė ĩri ri 'bá Yėsũ ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ọcũ. 'Í lā ęzĩ 9:1-6.

'Bá ũdrã'bá gí rĩ pi vé íngángará gōó ídri rú drãngará gálésĩla rĩ

12 'Bá ũlũkí dō kínĩ Kúrísítō íngá gōó ídri rú drãngará gálésĩla rá pírí, ĩmi uruḵo ri 'yo 'bá ũdrã'bá gí rĩ pi ícókí íngá gōó ídri rú ku ãsĩ? 13 'Bá ãzi ícó dō íngá drãngará gálésĩ ku, ícókí té Kúrísítō ri ingaá gōó ídri rú drãngará gálésĩla ku. 14 'Bo ě ingakí té dō Kúrísítō ri gōó ídri rú drãngará gálésĩla kuyé, tĩ 'bá ní ũlũú 'dĩri ẹzĩ ãkó, ãzini ĩmivé ẹ'yĩngará 'dĩri ẹzĩ ãkó. 15 'Bá ũdrã'bá gí rĩ pi ingakí dō kōpi gōó ídri rú drãngará gálésĩ ku, tã 'bá ní 'yoó Múngú inga Kúrísítō ri gōó ídri rú drãngará gálésĩla gí 'dĩri, ĩri té adri ũnjō. Múngú ě inga té dō ĩri kuyé, ingakí té 'bá ũdrã'bá gí rĩ pi ku. 16 'Bá ũdrã'bá gí rĩ pi ingakí dō kōpi gōó ídri rú ku, ĩri lũ kínĩ ingakí Kúrísítō ri gōó ídri rú kuyé. 17 Ingakí dō Kúrísítō ri gōó ídri rú drãngará gálésĩ kuyé, ĩmivé ẹ'yĩngará 'dĩri ẹzĩ ãkó, ĩmi drĩ ĩmivé ũnjĩkãnyã agá ũgōgō. 18 ĩri té lũ kínĩ 'bá ũdrã'bá Kúrísítō agá rĩ pi mu ãcí gé. 19 'Bá 'bãkí dō ẹsĩ Kúrísítō drĩgé 'yéná 'bá ní ãyĩkō ĩsúzá ãní vũ drĩgé nōgó, ĩzãngã 'bávé rĩ aga rá, ĩri 'bá vũ drĩgé nōgó rĩ pi vé rĩ ndě.

20 'Bo ádarú Múngú inga Kúrísítō ri gōó ídri rú drãngará gálésĩla rá, adri sũ úri ĩfũúpi drĩdrĩ rĩ tĩnĩ, 'dĩri lũ 'bá ní uletere 'yozú kínĩ, ĩri ímũ 'bá ũdrã'bá gí rĩ pi inga gōó ídri rú rá. 21 'Bá ãlu íjĩ drã vũ drĩgé nōgó nĩ, 'bá ãlu zĩ 'bá ní lẹtĩ úmvúlésĩ 'bã ingazú gōzú ídri rú drãngará gálésĩ rĩ nĩ.

22 Ādámā‡ ijī drā 'bá drīgé, 'bâ céré ūdrādrā, kúru Kúrísítō ā tā sī, ī ímụ 'bâ inga gō ídri rú drāngará gálésīla rá. 23 'Bo 'bâ ri íngángará rī vé sâ tē, Kúrísítō íngá gōó ídri rú drāngará gálésī drīdrī gí, úmvúlésī kādō īgōó, ī ímụ ĩrivé 'bá rī pi inga gō ídri rú. 24 Kúru Kúrísítō kādō ímụ ūkpō índrī ūnjí rī pi vé rī ndēé céré, vūdrī ni gé, ú'dụ ūdụ vé rī kúru ícá, ĩri kúru mālūngā rī ezi gō Ētépī Múngú drīgé. 25 Kúrísítō ri mālūngā rī rụ cīmgba cazú ĩri ní pá 'bázú ívé ari'ba rī pi drīgé céré. 26 Ārí'bá ūdụ ī ní ímụ 'dij drāá rī, ĩri drā 'i. 27 Ā'diātāsīyā sīkí bükū Múngú vé rī agá kīnī, “Múngú sē ĩri ní ūkpō adrizú āmbúgú ngá rī pi drīgé céré.” Tā 'dīri lū uletere 'yozú kīnī, Múngú adri Kúrísítō ā pálé gá ku, ā'diātāsīyā Múngú 'bā ngá rī pi ārēvú céré Kúrísítō ā pálé gá nī. 28 Ngá rī pi ārēvú céré 'bākí dō Mvā Múngú vé rī ā pálé gá gí, Mvā rī gō 'i 'bā Múngú ngá rī pi ārēvú 'bāapi céré 'ī ā pálé gá rī ā pálé gá. Kúru ūkpō Múngú vé rī gō adri ngá rī pi drīgé vūrā gá sī céré.

29 Ingakí dō 'bá ūdrā'bée gí rī pi gōó ídri rú drāngará gálésī ku pírí, ngá ī ní rizú bātízīmū sēzú 'bá rī pi ní 'bā ūdrā'bée gí rī pi pazú rī ā'di? 'Bá ūdrā'bá gí rī pi íngakí dō gōó ídri rú drāngará gálésī ku pírí, ngá ī ní rizú bātízīmū sēzú 'bá rī pi ní kōpi ā tā sī rī ā'di? 30 Ngá 'bá ní rizú 'bā sēzú ĩzāngā nyazú sâ céré sī rī ā'di? 31 Má édrípīi má ómvúpīi, ádarú ú'dụ céré ma

‡ 15:22 15:22 Ādámā: Ādámā ri 'bá Múngú ní í'dó gbiú drīdrī rī. ĩri étépī 'bá vū drīgé rī pi vé ni céré. ĩrivé ūkú Ēvā ri éndrēpi 'bá vū drīgé rī pi vé ni céré. 'Í lā í'dóngará 1-5. 15:27 15:27 Sāwújā 8:6

ri ižāngā nya drādrā ē tị ịsụ. Má ã'yĩ drāngará rá, ã'diātāsīyā ma āyīkō sī tā Kúrísítō Yēsụ 'bávé Úpí ní 'oó ĩmi ní rĩ sī. ³² Á 'dị dō ẹ'dị 'bá Ēfēsō gá sũ'bá ngá ātra tịni 'dĩ'bée be yīkị 'bá áda vé ni sī, tā múké má ní ịsụ 'a ni gé 'dịgé rĩ ã'di? Dō ingakí 'bá ũdrā'bée gí rĩ pi gōó ídri rú drāngará gálésī ku,

“Lē 'bâ nyakí ínyá, āzini 'bâ mvukí ngá,
ã'diātāsīyā drũ sī 'bâ ũdrādrā.”

³³ Lē 'bá āzi ã ũ'bā ĩmî mị ku. “Ũndĩ rụngará 'bá ũnjí be rĩ, ĩri adringará múké rĩ izaza.”

³⁴ Lē ĩmi újakí ĩmivé yīkị tā múké 'ozú, ĩmi kukí ũnjīkānyā 'ongará ānī, ã'diātāsīyā ĩmi āsámvú gé, 'bá ụrụkọ nīkí Múngú ri kuyé. Á 'yo tā 'dĩri 'dĩni, ã sē rí ĩmi ní drĩnjá.

'Bá íngápi gōó ídri rú rĩ vé rụ'bá

³⁵ 'Bá āzi ri ícọ zị kìnī, “Ĩ ímụ 'bá ũdrā'bá gí rĩ pi íngá gō ídri rú íngóni? Kọpi ã rụ'bá ri ímụ adri íngóni?” ³⁶ 'Bá tā zịpi 'dĩni rĩ azakaza rú! Úri 'bá rĩ ní saá nyọkú agá rĩ, ĩri ņma ũgbále, ĩri íbí ĩfũ ndō. ³⁷ Mí dō ngá sa, 'í sa ngá dụpí ịnógósí gí ní ku, mị úri ni sa. Sâ āzi ni sī, mị úri ũndú vé ni sa, dōku mị ngá āzi vé ni sa. ³⁸ 'Bo Múngú ri úri rĩ pi sē dụ índré rụ'bá be sũ 'î ẹsị ní lēé rĩ tịni, ĩri sē úri ālu ālu ri índré rụ'bá be ívé ọsụkā vú sī. ³⁹ Ngá ídri be rĩ pi vé rụ'bá índrékí cére trụ ku, 'bá áda vé rụ'bá túngú, ānyāpá rĩ pi vé rụ'bá túngú, ārĩnǎ rĩ pi vé rụ'bá túngú, ị'bí rĩ pi vé rụ'bá túngú.

⁴⁰ Ngá 'bũ gé 'dǎlé rĩ pi rú'bán be, āzini ngá vũ drĩgé nōgó rĩ pi rú'bán be, 'bo rú'bán 'bũ gé 'dǎlé rĩ pi vé đĩngárá túngú, rú'bán vũ drĩgé nōgó rĩ pi vé đĩngárá túngú. ⁴¹ Ụtụ vé đĩngárá túngú, mbǎá vé đĩngárá túngú, línýǎ vé đĩngárá túngú, línýǎ rĩ pi vé đĩngárá céré ǎndiǎndí.

⁴² Íngángárá drǎngárá gálésíla rĩ, ĩri kpá adri sũ 'dĩri tịnị. Rú'bán ĩ ní sị 'bũ agá rĩ, ĩri nmanma, kádō ingaá gōó idri rú, gō drǎá ku, āzini gō nmaá ku. ⁴³ ĩ rú'bán drǎápi gí rĩ sị 'bũ agá, ĩnjíkí ĩri ku, kádō ĩri ingaá gōó idri rú, ĩ gō ĩri ĩnjịnị, ĩ ĩri sị ku ũkpō ǎkó, kádō ĩri ingaá gōó idri rú, ĩri gō adri ũkpō be. ⁴⁴ ĩ rú'bán vũ drĩgé nōgó rĩ sị, ĩ ĩri inga gō rú'bán 'bũ gé 'dǎlé rĩ rú. Rú'bán vũ drĩgé nōgó rĩ, ĩri gō 'i újá rú'bán 'bũ gé 'dǎlé rĩ rú.

⁴⁵ Síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kínĩ, “'Bá Múngú ní í'dó gbií drĩdrĩ rĩ ǎdámǎ 'i, ǎdámǎ gō ícá idri rú,” 'bo ǎdámǎ adriipi vúlé rú rĩ, ĩri Kúrísítō 'i, Índrĩ ĩrivé rĩ ri idri sē nĩ. ⁴⁶ Rú'bán 'bũ gé 'dǎlé rĩ ímụ drĩdrĩ kuyé, rú'bán vũ drĩgé nōgó rĩ gbikí drĩdrĩ, vúdri ni gé, rú'bán 'bũ gé 'dǎlé rĩ ní ímúzú.

⁴⁷ Ágó ĩ ní gbií drĩdrĩ rĩ ǎdámǎ 'i, ĩtíkí ĩri nyọọkú gé, ágó vúlé rĩ Kúrísítō 'i, íbí ímụ 'bũ gélésíla.

⁴⁸ 'Bá vũ drĩgé nōgó rĩ pi ǎrěvú céré, kọpi ǎ rú'bán sũ ǎdámǎ vé rĩ tịnị, 'bá 'bũ gé 'dǎlé rĩ pi vé rú'bán rĩ ímụ adri sũ Kúrísítō vé rĩ tịnị. ⁴⁹ 'Bá adrikí sũ ǎdámǎ ĩ ní gbií nyọọkú sĩ rĩ tịnị, 'bo 'bá ímụ adri sũ Kúrísítō ímụpi 'bũ gélésíla rĩ tịnị.

⁵⁰ Má édrípịi má ómvúpịi, á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bávé rú'bán ĩri ǎrĩ be, ĩri ngá nmaápi nmanma ni,

íco fíi mālŭngā Múngú vé adriipi nyonyo rĩ agá ku. § 51 Īmi yíkí drĩ ma ká, á lē tā ĩ ní ũzũzũ rĩ pi ũlũú ĩmi ní. 'Bá ícókí ũdrāá céré ku,* 'bo ĩ ímú 'bâ rŭ' 'bá újá rá. 52 Tā 'dĩri ímú 'i nga mbēlēñá, sũ mĩ ní gaá rĩ tĩni, úmvúlésĩ kádō ímú jēlēgú vuú ũ'dú ũdũ vé rĩ gé, 'bá ũdrā'bée gí rĩ pi ímú íngá gō ídri rú, 'bâ kōpi be céré, 'bâ rŭ' 'bá ri gō 'i újá túngú, 'bâ gōkí rí drāá dījī ku. 53 'Bávé rŭ' 'bá drāápi ŋmaápi ŋmaŋma rĩ pi gō ĩ újá rá, kōpi gōkí drāá ku, dōku kōpi gōkí ŋmaá ku. 54 'Bávé rŭ' 'bá drāápi drādrā nō'bée újáki dō ĩ ícá rŭ' 'bá drāápi ku ni gí, tā ĩ ní sī Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ kúru 'i nga fũ tĩ ni gé. "Nděkí drā vé ũkpō gí." 55 "Drā, mívé ũkpō 'bâ ndězú rĩ íngāá?"

Drā, mívé ũkpō rizú 'bâ ú'dízú rĩ íngāá?"

56 Ũnjĩkānyā ri ũkpō be, ĩri sē drā ri 'bâ ú'dí āní, tāĩmbĩ ri sē ũnjĩkānyā ri ũkpō ísú nĩ. 57 'Bá sēkí ōwō'dífō Múngú ní, ĩri ní Úpí Yēsũ Kúrísítō ri ĩpēé ímú 'bá ní ũkpō sēé, 'bá ní ũnjĩkānyā vé ũkpō ndēé rĩ sī.

58 Má édrípĩjĩ má ómvúpĩjĩ, lē ĩmi tukí pá títĩ. Lē tā āzi ā jĩ ĩmi fũú āmvé ku. ũ'dú céré lē ĩmi ngakí ězĩ Úpí ní ěsĩ be céré. Lē ĩmi nĩkĩ 'yozú kínĩ ězĩ ĩmi ní ngaá Úpí ní rĩ drā kána ku.

16

§ 15:50 15:50 Átángá vérēsĩ 'dĩri agá rĩ lũ 'bá ní kīnĩ, lē 'bâ ísúkĩ rŭ' 'bá 'bũ gé 'dālē rĩ, 'bâ fíkĩ rí mŭjĩ adrii mālŭngā Múngú vé rĩ agá. * 15:51 15:51 'Bá ícókí ũdrāá céré ku: Yēsũ kádō úmvúlésĩ ímvi ĩgōó vũ drĩgé nōó, 'bá drĩ adri' 'bá ídri rú rĩ pi ícókí ũdrāá céré ku. 15:54 15:54 Īsáyā 25:8 15:55 15:55 Ōsáyā 13:14

Mũfēngā songárá 'bá Múngú vé ngá ãkó rĩ pi ní rĩ

¹ Īmi kádō mũfēngā soó Múngú vé 'bá ngá ãkó rĩ pi ní, á lē ĩmi 'okí tã rĩ sũ má ní ẹzị 'bá kãńsã Gãlãtíyã vé rĩ agá rĩ pi ní rĩ tị. ² Yĩngã ãlu ãlu, 'bá ãlu ãlu ẽ í'dú mũfēngã 'í ní ịsụ rĩ ã urukọ, ã 'bã kú jélé gá, ã mba tã ni cĩngbá sã má ní cazú rĩ gé, má kádō caá, 'bá ãzi ã gō rí ngá soó ku. ³ Kúru lē ĩmi ùpěkí 'bá ĩmi ní ndree múké ni pi, á ca dō ĩmi vúgá 'dílé gí, ma kúru kọpi pē mužú Yẹrúsãlemã gá 'dãá, kọpi ã jikí rí mũfēngã ĩmi ní sée rĩ mužú, ma kọkọbị sị sē kọpi drígé lüzú kíní ĩmi ã'yíkí kọpi mũfēngã rĩ jji mužú nĩ. ⁴ Īmi ụsụkí dō kíní mà mu ịndĩ, 'bã ícọ mu kọpi be trú rá.

Páũlũ ụtị ívé ẹcị ã tã

⁵ Á mu dō ẹcị ãngũ Mākēdōnáyã vé rĩ agásí gí, ma ịgō ímụ ĩmi ndre rá, ã'diãtãsiyã má útú, á lē mužú ẹcị ãngũ Mākēdōnáyã vé rĩ agásí. ⁶ Ma adri ĩmi be sã be mādã, dōku ma adri ĩmi be lókí kílóngóro vé rĩ* gé, ĩmi kokí rí mà ịzã ẹcị má ní lēe mužú rĩ gé. ⁷ Á lē ku má ní mužú ĩmi ndrezú sãjã be mādã koro agazú agaga. Á 'bã ẹsị, úmvúlésí ma ịgō ímụ ĩmi vúgá 'dílé rá, ma ímụ adri sã be ãco, Úpí lē dō rá. ⁸ Á lē adrii Ēfésō

* **16:6** 16:6 Lókí kílóngóro vé rĩ: Ængũ Ịsẹrélẹ vé rĩ gé 'dãá, lókí kílóngóro vé rĩ gé, ẹcị tungárá ùkpó ùkpó, ã'diãtãsiyã yịgọ ri 'dị ambamba, sē ãngũ rĩ igbe igbe.

gá nōgó cīngbá cazú Ụ'dụ Pēnītīkósītā vé rī gé, †
 9 ā'diātāsīyā ịri drīlé múké má ní ẹzị ngazú nōgó,
 'bo 'bá kárákará lēkí ẹzị má ní ngaá rī ku.

10 Tīmōtáyō ca dō ịmi vúgá 'dīlé gí, lē ịmi ẹ
 ẹ'yíkí ịri múké. Ịri ri ẹzị Úpí vé rī nga sụ má ní
 ngaá rī tịjị. 11 Lē 'bá āzi ā gā ịri ku. Lē ịmi ịpēkí
 ịri ịgōó má vúgá nōlé tākiri sī. Á lē ẹ ímú má
 vúgá nōlé 'bá Yēsụ ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ā ụrụkọ' bée
 be.

12 Má ụ'bī ūkpō sī, á 'yo 'bá ẹdrípị Āpólō ní,
 lē kọpi ā mụkí ịmi ndree 'bá Yēsụ ri ẹ'yī' 'bá gí rī
 pi ā ụrụkọ' bée be. Ẹsị ni ā'yī drī mụy sà nōri sī
 kuyé, 'bo ịri úmvúlésí mụ ịmi ndre rá.

Páulū vé átángá ā ụdụ

13 Lē ịmi adrikí mị be kọwụ, ịmi tukí pá títí
 ịmivé ẹ'yīngará agá, ịmi adrikí ụrī ākó, ịmi
 adrikí ūkpó ūkpó. 14 Tā ārēvú céré, lē ịmi 'okí
 lēngará sī.

15 Ịmi nīkí rá Sētēfānásī pi ívé 'bá 'bētị āsámvú
 gé rī pi be, kọpi í'dókí ẹsị újá drīdrī āngū Ākáyā
 vé rī agá 'dālé nī, kọpi ngakí ẹzị 'bá Múngú vé
 rī pi ní ẹsị be céré. Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, á
 lē lūú ịmi ní 'dīni, 16 lē ịmi ịnjīkí 'bá drīkoma

† 16:8 16:8 Ụ'dụ Pēnītīkósītā vé rī: Ụ'dụ Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị
 gé sī rī ká mụy caá ụ'dụ pūkú tọwụ, vúdri ni gé, Ụ'dụ Pēnītīkósītā
 vé rī ní ícázú. Ụ'dụ 'dāri gé, Yāhúdī rī pi ri ānyāngā ị ní ịkūnāā
 ívé ọmvú agá rī pi ịjị Yērūsālēmā gá sē Múngú ní, āzini kọpi ri
 ụ'dụ Múngú ní taimbị sēzú Mósē ní Írā Sīnáyí vé rī drīgé 'dāri
 vé tā ígá. Kūrīsītīyānī rī pi ri ụ'dụ ị ní Índrī Uleterē rī ịpēzú 'bá
 Yēsụ ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ásúú Ụ'dụ Pēnītīkósītā vé rī gé 'dāri vé tā
 ígá. 'Í lā Kālāfe 28:26-31; Ẹzị 2:1-4.

rú sŭ Sētēfānāsī pi tŭnĭ rĭ pi ĭnjĭnjĭ, āzini lē ĭmi ĭnjĭkĭ 'bá ʊrukō ɛzĭ nga'béé ŭkpō sĭ ĭmi be trŭ rĭ pi ĭnjĭnjĭ. ¹⁷ Ma āyĭkō sĭ Sētēfānāsī vé ícángará sĭ, Pōrŭtŭnátō vé ícángará sĭ, āzini Ākāyĭkō vé ícángará sĭ, ā'diātāsĭyā kōpi kokí mâ ĭzā sŭ ĭmi ní koó rĭ tŭnĭ. ¹⁸ Kōpi sĕkĭ mâ ɛsĭ ĭsŭ āyĭkō rá, sŭ kōpi ní sĕé ĭmĭ ɛsĭ ní āyĭkō ĭsŭ rĭ tŭnĭ. 'Bá 'dĭní 'dĭ'bée, lē ĭmi ĭnjĭkĭ kōpi ĭnjĭnjĭ.

¹⁹ 'Bá kānĭsā vé āngŭ ɛzĭyā vé rĭ agá rĭ pi sĕkĭ ĭmi ní mōdó. Ákúwĭlā pi Pĭrĭsĭlā be, 'bá ĭ úmú' 'bá Múngú ri zĭ' 'bá kōpivé 'bĕtĭ āsámvú gé rĭ pi be, sĕkĭ ĭmi ní mōdó Úpĭ Yĕsŭ ā rŭ sĭ. ²⁰ Má ɛdrĭpĭi má ɔmvŭpĭi adri'bée nōgó rĭ pi, sĕkĭ céré ĭmi ní mōdó. Lē 'bá ālu ālu ā u'de ɔgŭpĭ ri ɛzĭi bĕdrĭ sĭ.

²¹ Ma Páŭlŭ 'i, á sĭ mōdó 'dĭri sĕé ĭmi ní mâ drĭ sĭ.

²² 'Bá rĭ lē dō Úpĭ ri ku, ĭ ĭri tri rá. Úpĭ, mí ímŭ mbĕlĕ!

²³ ɛsĭ múké Úpĭ Yĕsŭ vé rĭ ā adri ĭmi be.

²⁴ ĭmi Kúrĭsĭtō Yĕsŭ ri ɛ'yĭ' 'bá gĭ 'dĭ'bée, á lē ĭmi céré lĕlĕ.

Ụ'dúkọ Múké Múngú vé rị
Keliko: Ụ'dúkọ Múké Múngú vé rị New Testament+
copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Keliko)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20